

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

Ožujak/März 1988.

Broj **3** (89)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER
KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

ERSCHEINUNGSSORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS 1,-DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

„Glas gorućeg grma Mojsiju“, crtež
Marija Vrdoljaka iz Bielefelda, pohvaljen
na Biblijskoj olimpijadi 1986. za likovno
izražavanje

Gorući grm

Snebio se Mojsije kad je ugledao grm što gori, a ne izgara. Zagledao ga pasući stada u stepi. Kad se upitno primakao grmu, glas mu je govorio da je mesto na kojem stoji sveto, a grm da krije Boga.

Čovjek može pozavidjeti Mojsiju, poželjeti grm. Požaliti što nema više grma.

Ipak. Biblija kaže da je Bog stvarajući čovjeka u nj udahnuo svoj dah. Kaže da je čovjek slika Božja, a to u govoru onog jezika znači da je Bog u čovjeku prisutan. U čovjeku je dakle Bog. A čovjek gori, i živ je samo dok gori. Ne kaže li se kad umre, da se ugasio. Čovjek je grm. Gorući grm što krije Boga. Kako bi inače Isus Bog rekao: „Što ste učinili jednemu od ljudi, meni ste učinili.“

Ali ljudi su različiti. I vatre mogu biti različite, od buktava ognja do pritrnuta plamena, do neznatne iskre.

Odloži, umorni putniče, skrhani štap,
Prašne izuj sandale,
Primakni dlanove ognju,
Umij obraze vatrom,
Mjesto na kome stojiš je zemlja,
Grm što ne izgara – čovjek.

Ivan Golub

Poruka Sv. Oca za korizmu 1988.

Draga braćo i sestre!

Ovom korizmenom porukom želim vas u radosnoj nadi pozvati na pokoru koja neka u vama proizvede bogate duhovne plodove još življeg kršćanskog života i djelotvorne ljubavi prema bližnjemu.

Korizmeno vrijeme koje duboko prožima život svih kršćanskih zajednica zahtijeva duh okupljanja, molitve i slušanja Božje riječi i potiče da velikodušno odgovorimo na onaj Gospodnji poziv koji je prorok izrazio riječima: „Ovo je post koji mi je po volji...: podijeliti kruh svoj s gladnima, uvesti pod krov svoj beskućnike... Vikneš li, Gospodin će ti odgovoriti i kad zavapiš za pomoć, reći će: Evo me!“ (Iz 58, 6, 7, 9).

Korizmu 1988. godine treba promatrati u svezi s proslavom Marijine godine kojom se približujemo slavlju drugog tisućljeća rođenja Isusa Krista, našega Otkupitelja. Pri promatranju božanskog majčinstva Djevice Marije koja je u svom krlu nosila Sina Božjega i za nje u njegovu djetinjstvu posebno brinula, dolazi mi u pamet bolna drama mnogih majki kojih su radosti i nade razbijene preranom smrću njihove djece.

Da, draga braćo i sestre, htio bih vas pozvati da razmišljate o skandalu ranog umiranja djece koji iz dana u dan kosi desetke tisuća žrtava. Djeca umiru prije nego li ugledaju svjetlo dana, druga pak imaju samo kratak i mukotrpan život koji uništavaju lako izlječive bolesti.

U ovom broju

- Korizmena poruka Sv. Oca str. 2
- Okom vjere dublje i dalje str. 3
- Zagrebačka katedrala str. 4
- Održavanje hrvatskog jezika u dijaspori str. 5-7
- Bog je pjesma str. 8
- Je li dvokultura moguća? str. 9
- 2. festival folklora hrv. kat. mladeži str. 10-13
- Tamburaški tečaj str. 14
- Tomislavu Neraliću 70 godina str. 15
- Strah od smrti str. 17
- Vrtuljak fratra Massea str. 19
- Ne izjednačivati se sa „svijetom“ str. 20

Hrvatski mladi iz misije Waiblingen na prijemu kod Sv. Oca u listopadu 1987. godine

Pouzdana istraživanja pokazuju da je najveća smrtnost djece u zemljama koje najviše trpe od siromaštva zbog akutnog nedostatka vode, parazitskih infekcija, nečiste vode, manjka cijepljenja protiv zaraza i zbog nedostatka ljudske solidarnosti. U takvim teškim okolnostima vrlo rano umire velik broj male djece, dok su druga zbog bijede tako slaba da je njihov tjelesni i duševni razvoj ugrožen. U opasnosti je njihovo preživljenje, a prikraćena su i u nalaženju svoga mjesta u društvu.

Žrtve ove tragedije su djeca rođena u siromaštvu koje je često uzrokovano socijalnom nepravdom. Nadalje, žrtve su i one obitelji kojima nedostaju potrebna sredstva i koje su ranom smrću svoje djece zauvijek oštećene.

Prisjetimo se kojom je odlučnošću naš Gospodin Isus Krist izrazio svoju solidarnost s djecom: „Nato pozva k sebi malo dijete, postavi ga pred njih te reče: Tko primi radi mene jedno malo dijete, kao što je ovo, mene prima.“ Izapovjedi: „Pustite dječicu da dođu k meni!“ (Mt 18).

U ovom liturgijskom korizmenom vremenu opominjem vas iskreno da se dade-

te obuzeti od Duha Svetoga koji raskida okove sebeljublja i grijeha. Dijelite u duhu bratstva svoja dobra s onima koji imaju manje od vas! Ne darivajte samo od svog viška nego i od onoga što vam je možda potrebno i tako podržavajte sve akcije i projekte u svojoj mjesnoj Crkvi, kako biste prikraćenoj djeci osigurali pravednu budućnost.

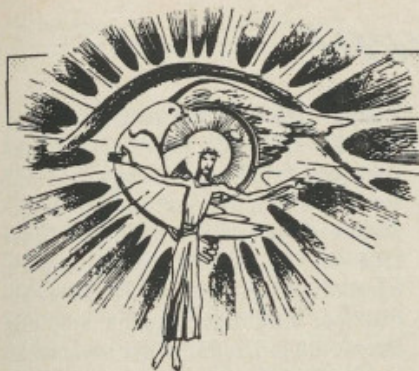
Tako će, draga braćo i sestre u Kristu, zasjati vaša ljubav, „da vide vaša dobra djela i proslave Oca vašeg koji je na nebesima!“

Neka u ovom korizmenom vremenu, po uzoru na Mariju, koja je svoga Sina vjerno pratila do križa, naša vjera u Gospodina postane dublja i jača i neka naš život posvjedoči poslušnost njegovoj zapovijedi.

Od srca vas blagoslivljam u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen. Ivan Pavao II

Pobačaj je danas najveći neprijatelj mira. Jer, ako majka može ubiti svoje vlastito dijete, što drugima preostaje nego da se međusobno ubijaju.

Majka Tereza.

OKOM VJERE DUBLJE I DALJE

Treba izabrati

Nitko ne može služiti dva gospodara. Ne može se stalno, svake večeri, „buljiti“ u televizor do iznemoglosti i otkrivati u molitvi Božju svjetlost. Ne može se ispražnjivati velike dućane bezveznom kupnjom i klanjati se raspetoj Ljubavi. Ne može se utemeljivati bračna sreća na piluli i u isto vrijeme graditi na Kristu. Ne može se svaki dan jesti preko sitosti i nalaziti u euharistiji svoje jelo. Ne može se svake večeri ići na igranke i primati od Boga radost srca. Treba izabrati.

André Léonard

Potreba čistoće

Moj Bože, kako li me danas duša boli, kako bih htjela započeti iznova, s ničice... Ali, kasno je... Kako sam se promijenila! Kako li sada osjećam silnu potrebu za čistoćom, za suzama koje su me oblijevale dok sam bila mala djevojčica.

Kada razmišljam o svom životu, o razvratnosti, stidim se sama sebe. Kad ponovno vidim lijepo obučenu djevojku koja noću liječi svoju samoću i svoju tugu, pomislim da je to Piaf, da je to bila upravo ona. Po koji put sam bila nepravdna, a ponekad zla. Bila sam također gundava, naprasita, autoritativna.

Molim za oprostjenje. I kad pročitate ovo pismo, koje ne smijete objaviti nego poslije moje smrti, nemojte plakati.

Edith Piaf

Ispovijed

Zašto se ne bih ispovjedio direktno Bogu? Zašto to moram učiniti pred Crkvom? Nazočnost svećenika u ispovijedi nije nikakva smetnja, nego neviđena šansa na crti Isusova utjelovljenja: ne govorim zidu, nego biću koje je grešno kao i ja, biću koje je od Krista primilo vlast da me može osloboditi.

M. Dangoisse

Učini svoju dužnost

Imao sam sreću da sam dugo godina živio nedaleko od moga oca. I od tog oporoga, tvrdog i istinoljubivog čovjeka primao sam kroz 15 godina nevjerojatno svjedočanstvo vjere i potpunog povjerenja svaki put kad me je pitao da mu podijelim sakramenat ispovijedi. Nikada neću zaboraviti njegovo razmišljanje i riječi kad se prvi put došao k meni ispovijediti. „Izvrši svoju svećeničku dužnost!“ rekao mi je. Toga sam dana zauvijek shvatio da možemo biti slobodni ljudi i da nas ništa ne zemlja, ako ne mi sami, ne može spriječiti da nađemo oprostjenje i oslobođenje i da svjedočimo da je Bog samo Milosrđe.

Bernard Bro

Nevinost, dječja nevinost, ideal je svih onih koji istinski teže k punini čovječnosti.

Pomirenje s Crkvom

Nitko se ne ispovijeda sâm, u malom kutiću svoje savjesti, u privatnom kontaktu s Bogom. Opće pravilo u toj stvari glasi: Pomirenje s Bogom ne postiže se nego preko pomirenja s Crkvom.

André Leonard

Naći samoga sebe

G. Jung piše: „Kad je netko od mojih roditelja (pacijenata) praktični katolik, ja mu uvijek savjetujem da se ide ispovijediti i pričestiti... Protestantima to nije lako. Kod njih su dogme i obredi izbljedjeli i izgubili svoju učinkovitost. Ja sam apsolutno osvjedočen da bi velik broj ljudi trebao postati članovima Katoličke Crkve. Tada bi se uistinu osjećali svoji.“ Jung nije nepogrešiv i on u svom razmišljanju prvenstveno misli na terapiju i pragmatičnost. On odbija izreći svoje mišljenje o teološkoj istini katolicizma. Ovo što smo donijeli je samo konstatacija velikoga psihologa.

Kardinal G. Danneels

Prenošenje života

Sakramenat pomirenja (ispovijedi) je uistinu prenošenje života, prenošenje Duha Svetoga. Božje oprostjenje, pa to nije neka stvar, to je jedna osoba. To je sama osoba Duha Svetoga. Ispovijed – to su Duhovi.

Daniel Auge

Priznanje slabosti

Silna je i velika stvar priznanje da smo slabi, da sam slab. Ali, poslije svakoga takvog priznanja ja nisam očajan. Naprotiv: shvaćam da je Bog veći nego moje srce i on poznaje sve, on vidi sve.

M. Dangoisse

Zla misao

Nitko ne može unaprijed kazati što se može roditi iz zle misli... Sjeme dobra i sjeme zla lete posvuda... Naše skrivene pogreške truju zrak koji drugi udišu.

G. Bernanos

Za sebe si nas stvorio

Ako čovjek nije stvoren za Boga, zašto nije sretan nego u Bogu? Ako je čovjek stvoren za Boga, zašto se onda toliko protivi Bogu?

Blaise Pascal

Preveo s francuskog: Ignacije V.

Zagrebačka katedrala

Start Hrvatskog kulturnog društva „Vladimir Fran Mažuranić“ u novu kulturnu sezonu možemo označiti uspješnim. U petak, 20. studenoga, održano je vrlo zanimljivo predavanje o Zagrebačkoj katedrali. Predavanje je održao član društva g. Ivek Milčec, a prisutnika je bilo oko sedamdeset. Nakon pozdravnih riječi i kratkog osvrta na značaj katedrale, župnik fra Vinko je ustupio mikrofon predavaču koji je u kratkim crtama iznio opći pojam o Zagrebu, gradu koji se ponosi svojom krasoticom – Zagrebačkom katedralom. Predavač je posebno naglasio „da zub vremena nagriza lice i odjeću zagrebačke krasotice te da je obaveza svih nas, i vjernika i nevjernika, da joj podarimo novo, svečano ruho. Zagrebačka katedrala nije ponos samo vjernika katolika, njom bi se morali ponositi svi građani Zagreba i Hrvatske“. Radi lakšeg praćenja, predavač je predavanje podijelio na nekoliko podnaslova: kratki povijesni pregled, vanjski izgled katedrale, unutrašnjost crkve, nadbiskupski dvor i tvrđava, riznica katedrale i knjižnica, orgulje te arhiv zagrebačke nadbiskupije.

U kratkom povijesnom pregledu, predavač se osvrnuo na povijest Hrvata, jer bez nje se ne bi mogla potpunije shvatiti povijesna vrijednost Zagrebačke katedrale. Zagrebačka biskupija osnovana je 1093/4. godine. Osnivač biskupije je

ugarsko-hrvatski kralj Ladislav iz dinastije Arpadovića. Padom Bosne pod Turke 1463. godine Zagreb se osjetio ugroženim pa su biskupi morali misliti na obranu katedrale i čitavog Kaptola.

Zato se prišlo gradnji bedema, koja je potrajala sve do 1517. godine, kada je utvrde dovršio upravitelj Zagrebačke biskupije ostrogonski nadbiskup Toma Bakač Erdödy, koji je kao završni dio utvrdio pred pročeljem katedrale podigao bedeme, a u sredini kulu, po njemu nazvanu Bakačeva. Turci su zauzećem Bosne prodrli u srce Hrvatske i Hrvati su blizu 400 godina neprestano krvarili u očajnim borbama braneći svoju nezavisnost, vjeru i europsku kulturu: da nije bilo turskih ratova, računa se, da bi Hrvata danas bilo preko 18 milijuna, a ima ih oko 5 milijuna. Potom je predavač posebno istaknuo veliki potres koji je 1880. godine zadesio Zagreb, u kojemu je katedrala veoma oštećena. Od 1880–1902. godine restauratorske radove vodio je samostalno Hermann Bollé. Restauracija je izvedena u neogotici, te je crkva „očišćena“ od svih drugih stilova, što je velika šteta. Najteži, a nimalo potreban udarac toj ljepoti i povijesti jest rušenje Bakačeve kule i bedema pred katedralom 1906. godine; kamen tih bedema i kule iskorišten je u posve „praktičnu svrhu“: utvrđivanje savskog

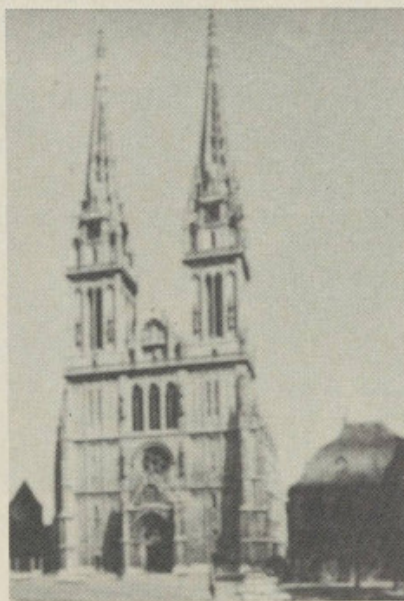
nasipa! Dakle, sa starinama najjednostavnije u vodu! Govoreći o unutrašnjosti katedrale, Milčec je nabrojio sve oltare i kipove svetaca te je pripomenuo da je u sjevernom zidu lijeve lađe crkve, između ispovjedaonica, ugrađen epitafr reljef zagrebačkog nadbiskupa, kardinala Alojzija Stepinca. Spomenik je izradio veliki hrvatski kipar Ivan Meštrović i poklonio Zagrebačkoj katedrali. Također je rečeno da se u svetištu iza glavnog oltara nalaze grobnice zagrebačkih biskupa i nadbiskupa: Mihalović, Posilović, Bauer, Stepinac i Šeper. Od hrvatskih nacionalnih junaka tu su sahranjene kosti branitelja protiv nepravdi austrijskih careva prema Hrvatima, bana Petra Zrinskog i grofa Frana Krste Frankopana, koji su pogubljeni u Bečkom Novom Mjestu 1671. te sina Petra Zrinskoga Ivana Antuna, posljednjeg muškog potomka Zrinskih. Tu su također kosti borca za hrvatsku nacionalnu nezavisnost Eugena Kvaternika, koji je izdajom poginuo u Rakovici 1871. godine. Govoreći o riznici zagrebačke katedrale predavač je istaknuo da riznica sadrži neprocjenjivo kulturno blago koje se u Zagrebu skupljalo i pomno čuvalo gotovo osam stoljeća. Zato je riznica odraz ne samo kulturnih nego i gospodarskih prilika Zagrebačke nadbiskupije i čitave povijesti Hrvatske od početka 11. stoljeća do današnjih dana. Rizničko blago zagrebačke katedrale sadrži: crkveno ruho i posuđe, liturgijske kodekse i ostale knjige te povijesne isprave i ostale dragocijenosti. Sačuvano blago predmeta od metala u riznici prelazi po svojoj kvaliteti, vrijednosti i značenju nacionalne okvire, te se ravnopravno svrstava među vrijedne i značajne zbirke europskog sakralnog zlatarstva od 12. do 19. stoljeća. Što se tiče knjižnice, Milčec je naglasio da Metropolitana nije knjižnica s knjigama isključivo teološkog sadržaja. U njenim fondovima sabrana su brojna djela koja svojim sadržajem obuhvaćaju sve oblasti znanosti i kulture a ima sve u svemu oko 60.000 svezaka knjiga. Jednom rječju, rekao je predavač, knjižnica je, u cjelini i pojedinačno, dragocjen biser u riznici hrvatske kulturne baštine i dokazuje da je hrvatski narod uvijek išao ukorak s europskom zapadnom kulturom. Potom je predavač spomenuo i glasovite orgulje Zagrebačke katedrale koje su remek-djelo orguljaškog umijeća, a broje ih među deset najvrednijih crkvenih orgulja u

Uz glavni oltar u zagrebačkoj katedrali najviše je cvijeća i svijeća na grobu blagopokojnog kardinala Alojzija Stepinca

svijetu. Orgulje Zagrebačke katedrale naručio je i nabavio prvi zagrebački kardinal Juraj Haulik, a izradila ih je i postavila 1855. godine njemačka orguljarska tvrtka Walcker iz Ludwigsburga. Nakon ovogodišnje obnove orgulje broje 78 zvučnih registara. Na kraju predavanja Milčec je spomenuo i Arhiv Zagrebačke nadbiskupije tj. dva centralna arhiva: Nadbiskupskog i Prvostolnoga kaptola.

Nadbiskupski arhiv nastao je djelovanjem Zagrebačke nadbiskupije od njezina osnutka do danas. Iz njega se može pratiti razvitak crkvene uprave, odnosi Zagrebačke nadbiskupije unutar Katoličke Crkve, politička uloga zagrebačkih biskupa (uz hrvatskog bana najvažnija), te gospodarska uprava prostranim biskupskim posjedima i njihova kulturno-znanstvena djelatnost. Zagrebački kaptol osnovan je kad i Zagrebačka biskupija, kao suodgovorni nositelj uprave biskupije zajedno s biskupom. Kroz stoljeća je razvio

Zagrebačka katedrala, najveća i većini hrvatskih katolika najdraža crkva

obimnu djelatnost na crkvenom, javnom, gospodarskom i drugim područjima, što je zorno sačuvano u njegovu ar-

hivu. Kao ustanova spada u red najstarijih i najznačajnijih na našem tlu. Arhiv Prvostolnog kaptola je stoljećima bio čuvan u katedralnoj sakristiji s najdragocjenijim stvarima riznice. Danas je deponiran u Arhivu Hrvatske. Predavač je završio predavanje rekavši da bi se o Zagrebačkoj katedrali dalo govoriti satima i da je iznio ono što je smatrao najvažnijim. Poslije predavanja trebala je uslijediti uobičajena diskusija o predavanju. Ovoga puta pitanja su izostala zbog toga što je, kako reče jedan prisutnik, „predavač iznio mnoge detalje i da nema nikakvih nejasnoća“.

To je bilo prvo predavanje na kulturnoj tribini petkom na kojem nisu bila postavljena pitanja pa se preostalo vrijeme iskoristilo za razgovor kako bi trebalo uvesti neke novine u to naše kulturno društvo. Pokazalo se, da naš čovjek, unatoč tolikim godinama provedenim u zapadnom demokratskom društvu, još nije naučio slobodno i javno glasovati i djelovati. Za nadati se da će i to naučiti.

Ivek Milčec

Održavanje hrvatskog jezika u dijaspori u Njemačkoj

U Wiesbadenu sam zadnjih tjedana u 27 hrvatskih obitelji s djecom školskog uzrasta tražila odgovor na pitanje kojim se jezikom služe djeca u međusobnom razgovoru.

Sva su djeca bila dvojezična, mada različitog stupnja poznavanja hrvatskog i različitog obujma miješanja (interferencije).

Evo odgovora:

- njemačkim	22 obitelji
- ponekad njemačkim, ponekad hrvatskim	3 obitelji
- hrvatskim	2 obitelji

Ovako malen i usko smješten uzorak, usto bez jasnijih statističkih i jezikoslovnih kriterija – za temeljitiji su mi rad nedostajale i bolje okolnosti i ozbiljnije poznavanje predmeta – nikako nije reprezentativan za cijelu našu dijasporu, ali izrazito visok broj prvog odgovora, potkrijepljen osim toga i našim svakodnevnim iskustvom, nagovještava da je pojava u ovom trenutku vjerojatno opća.

Načelna je sociolingvistička postavka da nijedna manjinska skupina ne može svoj jezik održavati dulje od dva pokoljenja ako jezike upotrebljava nasumce, na istim područji-

ma. Diglosija, tako se naziva društvena jezična podijeljenost za razliku od dvojezičnosti koja je individualno vladanje jezicima – o tome sam pokušala govoriti u mom prošlom razmišljanju o jeziku migranata¹⁾ – nužni je preduvjet održavanja manjinskih jezika. Ako jezik nema zaštićenih područja, ako ne postoji jasni prešutni dogovor zajednice da se vlastiti jezik dosljedno upotrebljava unutar skupine, u svakom slučaju barem u obitelji, uslijedit će gašenje. Gornji bi odgovori, prema tome, značili da je hrvatska zajednica u Njemačkoj na putu naglog jezičnog propadanja.

Polazim od misli da stvaralačke sile koje nadahnjuju čovječanstvo ne proizlaze iz općeg već iz individualnog blaga narodnih zajednica, možda ponajviše iz njihovih jezika. To gledište temeljito obrađuje Whorf²⁾ pa kaže da je ideal svjetskog bratstva neodrživ ako u sebi ne uključuje sklad etniciteta (narodnosnosti). Utvrđuje da je univerzalizam laž, maska za provedbu dominacija ili hegemonizma. Tu je misao već ranije izrazio Herder³⁾ – sjećamo ga se po njegovu radu na slavenskim kulturama i jezicima – u tvrdnji da je svijetu potrebna raznolikost naroda, da je ona uvjet svakog napretka jer sa sobom nosi estetska, intelektualna i emotivna blaga kao suprotnost materijalizmu.

Prihvatimo li ove stavove, onda gašenje jedne narodne skupine na bilo kojem prostoru,

(nastavak na sl. str.)

Posjeti domovini oživljuju svijest narodne pripadnosti i ljubav prema materinskom jeziku. Na slici: stuttgarts-ka mladež na rijeci Krki.

(nastavak s prednje str.)

u ovom slučaju nas samih, znači osiromašenje u općem smislu. A što znači za svakog od nas, već sada, u ovom trenutku? Šoljan⁴⁾ piše o položaju hrvatskog jezika, naravno, u domovini, i odnosu pisca prema jeziku, dakle u kontekstu nešto drugačije teme, iako ne bez upliva na ovu našu, pa kaže da „na jezik ima pravo ne samo svaki književnik, nego i stručnjak kojemu je potreban novi pojam, svaki momak koji iskazuje ljubav svojoj djevojci, svaki državnik koji iskazuje ljubav svom narodu“. Ako majka ovdje svom djetetu ne može pjevati pjesmu, jer je ono ne razumije, niti otac pričati o oskoroši s njive ispod kuće ili porazgovarati o sinočnjem televizijskom filmu, onda je toj obitelji ostalo malo „prava“ i pravi razgovor neće biti mogući.

Je li doista sve izgubljeno?

U popisu stanovništva Sjedinjenih Država iz 1970., a američki je Sjedinjeni kraljolik po nekim bitnim oznakama sličan ovdašnjim prilikama, vidljiva je određena generacijska pravilnost pri izjašnjavanju iseljenika – tako ih se izjasnilo 33 milijuna – koji jezik doživljavaju svojim. Od prvog pokoljenja 82% ih se izjasnilo da svojim doživljavaju neki drugi jezik a ne engleski. Omjer drugog pokoljenja iznosio je 59%, a trećeg 7%. Uočljivo je da je drugo pokoljenje bliže broju prvog pokoljenja, a da je omjer trećeg pokoljenja vrlo nizak. Daljnji brojevi pokazuju da je načelno razmjerno najniži u onim skupinama koje su se u Sjedinjene Države uselile prije dugo vremena. Iz ovog bi se moglo zaključiti da je vrijeme čimbenik koji ima svoj željezni zakon.

U povijesti i u sadašnjem trenutku naći ćemo međutim bezbroj primjera da su se male skupine ustrajno održavale. Krajnji primjer je npr. skupina Amiša koja je do ovih dana zadržala ne samo potpunu diglosiju, nego i dietniju, dakle strogu kulturološku odijeljenost (Čak ne upotrebljavaju struju osim za pasterizaciju mlijeka jer je propisuje američki zakon, tradicionalno grade kuće, nemaju miješanih brakova itd.). Isto vrijedi npr. za Haside i neke druge židovske skupine, a u novije vrijeme npr. za dio muslimanskih naroda koji u trgovačkom svijetu govore engleski i nose evropsku nošnju, a kod kuće žive po svom tradicionalnom kulturološkom uzorku.

Osim ovih krajnjih primjera s prisustvom stroge dietnije, diglosiju nalazimo kod mnogih manjina. U Evropi se obično kao primjer relativno stabilne diglosije navode retoromanski Švicarci, a u zadnje vrijeme pažnju sociolingvisti privlače doseljenici iz Srednje i Južne Amerike koji u Sjedinjenim Državama pokazuju vitalnu diglosiju.

Za nas je sigurno najznačajniji primjer Gradišćanskih Hrvata koji su stoljećima održali svoj jezik iako nisu imali nikakvih veza sa starom domovinom (prvo Društvo prijatelja Gradišćanskih Hrvata osnovano je u Zagrebu 1932. ali je 1933. već zabranjeno). Zaobišao ih je čak i Hrvatski narodni preporod, a

Njegovanje glazbene baštine vlastitog naroda pomaže očuvanju vlastitoga identiteta. Na slici: frankfurtski blizanci – tamburaši
Foto: Vugdelija

isto tako i odjeci razvoja književnosti i pravopisa⁶⁾.

Čak i onda kada je veći narod uz pomoć sile i ideologije gušio manje skupine i kada se činilo da ih je uspio zatrti, ima primjera da je ponovno nikla narodna grana i pokazivala da Ukrajincima ruski nije njihov, a tako ni Kataloncima španjolski, ni Provansalcima francuski, ni pomadjarenim Slovancima mađarski, već da žele svoj.

U spletu okolnosti ovog našeg vremena sve su ove prilike mijenjale na određeni način i radi vremena samog. Industrijski i urbani način života u sebi nosi integracijska obilježja i samom svojom prirodom potiče ili otežava mogućnosti jasnijih kulturoloških razdiobi. Mnogi ljudi jedu slično, oblače se slično i ostaju bez nekih crta svoje narodnosti. Ti će čimbenici sigurno ostaviti traga na manjinama i njihovim jezicima, sjetimo se samo najnovijih izvještaja o promjenama u Gradišću, ali je nemoguće reći da će ih doista uništiti. I ovo naše vrijeme, kao i svako drugo na svoj način, obiluje znacima da je narodnost snažna sila koja zadire u dubine ljudskog duha i čiji tragovi ne nestaju čak ni onda kad se jezik gasi ili se već ugasio. Sjetimo se samo Židova ili pokreta američkih Crnaca koji traže korijene. U Zagrebu se u Ljetnoj školi hrvatskog mogu susresti Novozelandske čiji je šukundjed bio s Pelješca.

Kako je nepredvidiva priroda etniciteta još jednom pokazuje i već spomenuti američki popis iz 1970. Iako je u razdoblju od 1960. do 1970. stvarni demografski rast etničkih manjina trećeg pokoljenja iznosio 17%, porast onih koji su se izjasnili da im je materinski jezik neki drugi jezik a ne engleski bio je, u odnosu na isti broj iz 1960., 265%. To ne znači da su svi ti useljenici doista govorili svoje djedovske jezike, ili da su ih opet počeli govoriti, ali pokazuje da se bitno promijenio stav tih ljudi prema vlastitom porijeklu. U nekim komentarima ovog nevjerovatnog broja (inače, u popisu iz 1980. on će nešto splasnuti) naći ćemo mišljenje da je

porast posljedica promjene u formulaciji upitnika. Fishman⁷⁾ odbacuje te sumnje i u porastu vidi snažni prosvjed protiv jezičnog niveliranja i budjenje osjećaja za vrijednost vlastitog jezika, budjenja koje je krajem šezdesetih godina zahvatilo mnoge zapostavljene ili potlačene narode od Evrope do Australije.

Jezikoslovci su u zadnje vrijeme češće razmatrali tu osjećajnu i doživljajnu razinu jezika pa tako npr. Martinet⁸⁾ kaže da je „osjećaj pripadnosti jezičnoj skupini nezaobilazna činjenica“, vidljivija čak od kategorije posebnosti nekog jezika, pa dalje utvrđuje da nitko neće dvojezičnim smatrati seljaka koji govori lokalnim govorom (dijalektom) i standardnim jezikom, pa makar se taj lokalni govor i standard međusobno razlikovali više nego standard prema standardu nekog drugog jezika („Razumijevanje nekog jezika ne govori da se radi o istom, Danci i Norvežani ili Česi i Slovaci mogu međusobno razgovarati, ali svatko od njih govori svojim jezikom“).

Jezik se, međutim, ne iscrpljuje u osjećajnom, pa se mi ovdje nikako ne možemo osloniti na to da će se hrvatski održati u ovim prilikama od našeg eventualnog osjećaja privrženosti prema njemu. Weinreich⁹⁾ razvija tu misao kad kaže da je za jezik veoma važno da li je jezično ponašanje prožeto osjećajima ali da nije odlučujuće za njegovu stabilnost, pa zaključuje: „Hoće li jezik i pripadajuća kultura dalje živjeti ili će se promijeniti, zavisit će od toga jesu li (jezik i kultura) dio organiziranog sustava ideja i osjećaja.“

Lingvisti i antropologiji nije pošlo za rukom utvrditi jasne zakone koji bi opisivali održavanje i gašenje jezika. Obično se kao prepoznatljivi čimbenici spominju veličina skupine, njen politički i gospodarski položaj, ugled u novom društvu, obrazovni stupanj manjine itd. Svi radovi odmah naglašavaju da se najčešće ne može utvrditi izravna i jednoznačna veza ovih čimbenika i stvarnog razvoja. Vječna mijena i beskrajni suodnosi

ljudi unutar skupine, te slojeviti dodiri s jezikom i kulturom većinskog naroda, čine razvoj teško predvidivim. Tako se spominju indijanski jezici, dakle jezici bez pismenosti, koji su potpuno nestali, ali i drugi koji s engleskim žive u diglosiji pa čak pokazuju veliku otpornost na miješanje.

Fishman¹⁰⁾ je u tom smislu proveo jedno od najiscrpnijih istraživanja u Sjedinjenim Državama uzevši u obzir 37 američkih etničkih manjina. On se usredotočio na dvije okolnosti, pretpostavljajući da imaju značajan utjecaj na opstanak kulture i jezika: koncentraciju manjinske skupine te na njenu institucionalnu organiziranost. Da je prvo važno, može se zaključiti i bez egzaktnih postupaka: ako su pripadnici manjinske skupine jako raspršeni, otežani su međusobni dodiri i sporazumijevanje, brzo dolazi do mješovitih brakova itd. Što se tiče druge veličine, institucionalne organiziranosti, Fishman je ispitivao točan broj nacionalnih novina i časopisa, broj i vrstu radio i televizijskih stanica, broj i vrstu nacionalnih škola te vjerske službe na narodnim jezicima i društvene aktivnosti vjerskih organizacija.

Ovaj je veliki rad pokazao da su se, načelno, najbolje i najdulje održavale skupine koje su se samoorganizirale, koje su barem djelomično uredile institucionalizirani društveni život, prije svega škole i vjersku službu.

Ovaj je zaključak potkrijepio moja ranija razmišljanja da je naša sudbina, barem jednim dijelom, u našim rukama. Odlaskom iz tuđine doista su temeljito zamršene niti naše duhovne egzistencije a na nama je da ih, koliko god možemo, odriješujemo i to onako kako je čovjeku činiti kad se nađe pred zidom: snagom svoje misli i svoga rada.

Moja je nada da će se u dijaspori naći čvrsti ljudi koji će radom oko sebe širiti znanje kako da najbolje živimo s teretom dvojnosti a da iz današnjeg zamućenog kulturnog rukavca isplivamo u čistu maticu. Ona (nada) u sebi uključuje očekivanja da će u

Njemačkoj niknuti mnoštvo autonomnih kulturnih društava da rade prosvjetiteljski, upućuju na razloge zašto u jezik treba ulagati napor i graditi ga, a onda ga držati odvojeno od njemačkog. Osim toga, a prije svega, da upućuju da ćemo održati jezik samo ako uspostavimo uređenje diglosije, drugim riječima, ako u vlastito jezično ponašanje uvedemo red i granice.

Istim bismo radom, usput, kulturi domaćina pokazali da imamo što doprinijeti i tako možda umanjili stigmatu¹¹⁾ koja leži na strancima i koja nam je, uza sve naše brige, težak teret.

Božidar Finka¹²⁾ razlaže stav Znanstvenog vijeća Zavoda za jezik o pitanju naziva jezika u ustavu SR Hrvatske, pitanje se i nas tiče, te na kraju govori o utjecaju kajkavskog i čakavskog, koji su samo hrvatski, na oblikovanje standardnog jezika pa kaže da se njima pridružuje još i gradišćanskohrvatski. To me obrazlaganje asocira da kažem: Neka se ostvari da se svi koji žele uzmagu vratiti kućama, ali ako to ne bude moguće, onda je na nama da to prihvatimo na način da za pedeset godina bude moguće utvrditi da Njemački Hrvati žive živo i svojoj matici pridono-

nose jezikom i kulturom a da oni brojevi s početka ovog razmišljanja postanu samo ružan san.

Maja Runje

¹⁾ M.R., Živa zajednica, rujan 1987.

²⁾ Benjamin Lee Whorf, Language, Thought and Reality, Massachusetts Institute of Technology, 1956.

³⁾ Johannes Herder, Sprachphilosophische Schriften, Meiner 1964.

⁴⁾ Antun Šoljan, Pravo na jezik, Republika 3-4, Zagreb 1986.

⁵⁾ U. S. Census of Population, 1970.

⁶⁾ Mirko Valentić, Gradišćanski Hrvati od 16. stoljeća do danas, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb 1970.

⁷⁾ Joshua A. Fishman, The Rise and Fall of the Ethnic Revival, Mouton, New York 1985.

⁸⁾ André Martinet, Predgovor knjizi Uriela Weinreicha.

⁹⁾ Uriel Weinreich, Sprachen in Kontakt, Beck, München 1977.

¹⁰⁾ Joshua A. Fishman, Ibid.

¹¹⁾ Panetis Georgogiannis, Identität und Zweisprachigkeit, Brockmeyer, Bochum 1985.

¹²⁾ Božidar Finka, Vjesnik, Zagreb, 10. listopada 1987.

Folklor je vrlo podesan za posvjesticavanje pripadnosti svome narodu. Na slici: mladi „Sarajevci“ iz Mainza (lijevo) i frankfurtski par u „Sinfonijskom kolu“.

Roditelji, prvi odgojitelji

U SR Njemačkoj živi preko četiri i pol milijuna stranaca. Od toga je velik dio katolika-kršćana. Njemačka Katolička Crkva želi da se ti ljudi sačuvaju kao ljudi i vjernici. Zato je ta Crkva omogućila da sve katoličke nacije imaju svoje svećenike i svoje misije-župe. Hrvati imaju 107 svećenika s 83 misije-župe.

Nacionalni ravnatelj pri Biskupskoj konferenciji SR Njemačke u Bonnu, msgr. dr. R. Amann, organizira jednom godišnje sastanak predstavnika svih nacija s referentima iz pojedinih biskupija, koji su zaduženi za inozemnu pastvu. Na ovogodišnji skup od 25. – 28. siječnja u „Heinrich-Pesch-Haus“, Ludwigshafenu, sabralo se oko 50 predstavnika: predstavnici tridesetak nacija i predstavnici iz većine (22) biskupija. Na sastanku je predsjedao opunomoćeni biskup za ino-

zemnu pastvu pri Bisk. konferenciji dr. K. Dick, pomoćni biskup iz Kölna.

Izneseni su i izrečeni mnogi problemi i poteškoće koje tište strance. I s političke i crkvene strane. Predstavnici pojedinih nacija iznosili su svoje poteškoće. U ime hrvatskih vjernika bio je prisutan p. Bernard Dukić. Tema susreta: „Prenošenje vjere u obitelji“, s posebnim osvrtom kako se vjera danas prenosi u obiteljima koje žive u specifičnim i teškim prilikama. Glavno je predavanje imao dekan bamberskog teološkog fakulteta dr. F. Fuchs. Predavač je naglasio da su roditelji, bilo Nijemci bilo stranci, prvi i glavni odgojitelji u vjeri. Na čovjekov vjerski i životni razvoj najveći utjecaj imaju roditelji! Tri su temeljna faktora koja utječu na vjerski odgoj: temeljno znanje o vjeri, toplo obiteljsko ozračje i primjeran, uzoran vjerski život ro-

ditelja. Roditelji su svojim primjerom prvi navjestitelji vjere i Evanđelja svojoj djeci. Čitanje Biblije u obitelji, zajednička molitva i slavljenje kršćanskih blagdana u kući i crkvi sa zajednicom njeguju i jačaju vjeru. Mlade je danas teže vjerski odgajati jer žive u pluralističkom društvu, a tu je utjecaj televizije, tiska i škole koji često puta negativno djeluju na vjerski odgoj. Kod mnogih je obitelji, posebno stranačkih, vjerski odgoj još više otežan ako otac i majka rade. A još gore, ako dijete ne zna jezika svoje majke, pa roditelji mogu vrlo malo pomoći. Zbog toga je vrlo važan kontakt djece i roditelja sa župnikom i mjesnom misijom-župom. Kod pripremanja za prvu pričest i krizmu i roditelji moraju sudjelovati i spremati svoje dijete. Promjena mjesta stanovanja ne smije oslabiti kontakta s Crkvom, s hrvatskom župom. Kad mladi osjete pomoć svojih roditelja i svoje župne zajednice, tada se lako usmjera-vaju za daljni i budući vjerski život. bd

Sudbine

Bog je pjesma

Damira sam poznao već nekoliko godina. Sjećam se dobro njegovih prvih glazbenih početaka, koraka. One bojažljive nesigurnosti i stidljivosti, pa zatim nepovjerenja i jedva čujne note nestrpljivosti. Sâm sam se pitao kako uopće može stati na pozornicu i pjevati. Ali, kako li glazba može brzo i lako promijeniti čovjeka! Kako lako mami i izvlači iz čovjekove nutrine ono duboko i skriveno pretvarajući osobu u nešto sasvim drugo.

Damir se razvijao i mijenjao. Njegova grupa polako je odbacivala kravate i počela frizure. Pjesme su im svakim danom postajale agresivnije. Kožnate jakne i lanci vrlo brzo bivaju zaštitnim znakom grupe, grupe koju su mladi odmah prihvatili. Mnoge Damirove pjesme sviđale su se i meni. Jer, bilo je u njima neke čudesne ljepote koju nisam mogao shvatiti. Kao da su zazivali nekoga i nešto i tragale za nečim, kao i sam Damir, koji ih je pisao.

Iz dana u dan on postaje sve slavniji i poznatiji. Došla je prva, druga, pa i treća ploča. Krug njegovih obožavatelja raste vrtoglavo brzinom. Više mi se puta znao hvaliti da bi se svi oni na njegov mig međusobno poubijali. Za njega, naravno. Jer, on je mogao sve, on je smio sve, on je htio sve. U našim razgovorima fascinirala me promjena koja ga je dohvatila čeličnim pandžama. Plašio sam se njegovih riječi u kojima se izjednačivao s Bogom.

No, unatoč tome, njegovo je lice skrivalo veliku tugu. Putujući s njim po koncertima to sam dobro zapažao i osjećao.

Jedne večeri uđe u moju sobu takva lica da sam se preplašio. Zatekao me u molitvi, pred raspelom. Uplašio sam se da će mi se narugati, ali nije. Sjeo je, nemirno prolazeći rukom kroz kosu, i upitao: „Vjeruješ li ti u Boga?” Mislim da sam na ovo pitanje pre-stao disati. Trebalo mi je nekoliko dugih trenutaka da se priberem i da mu odgovorim: „Da... ali čemu to pitanje?” On odgovori upitno: „Bi li ti bilo smiješno kad bih ti kazao da i ja želim vjerovati?”

Učinilo mi se da ga nisam dobro čuo. Pa, naravno da bi mi bilo smiješno, pomislim u sebi. Poznao sam ga. Damir proteklih godina predstavljao je pravi bunt, bunt nove, mlade generacije koja je obezvređivala dosta toga što nije vrijedno, ali koja nije štedjela ni mnoge stare vrednote. Damir je bio rušitelj svih barijera i granica. Tako je pjevao, tako je živio, tako mislio. Upravo je taj bunt privlačio mladež. Vjeru je ismijavao. Da pravo kažem, i mene je zbog toga smatrao maloumnim, što sam ipak uspejao progutati. Imao je on i lijepih odlika od kojih sam najviše cijenio njegov beskraini optimizam i prijateljstvo, njegovo rodoljublje i tu čudesnu pjesničku notu. Ali, da on vjeruje, da želi vjerovati, to se od njega zbilja nije moglo očekivati.

– Pa znaš, malo čudno zvuči to što sam maločas čuo, promucah.

– Znam, znam. Ali... Jesi li prošloga tjedna bio na polnočki u katedrali?

– Ne, obično idem... u drugu crkvu.

– Ja sam bio.

– Nemam riječi, nemam teksta.

Životni put „Damirâ” zna često biti pun obrata.

– Ne znam ni sam, reče Damir, koji me vratio natjerao da odem u prvostolnicu. Moja je majka često išla u crkvu u Bistrici. Nije pustila ni jedne polnočke. Ali, ja... ja sam bio sasvim nešto drugo. Bježao sam od crkve kao vrak od tamjana. Ta moja škvala mi je govorila da je Crkva glupa i zaostala. A onda, došla je ta glazba. Ta slava i publika koja me je obožavala! Ne znam ni sam što se to sa mnom događalo kroz te četiri godine. Kao da sam poludio! Potom, ni sam ne znam zbog čega, otišao sam na polnočku. Sâm. Drhtao sam kao kakvo dijete dok sam ulazio u katedralu. Bila je gužva. Mnoštvo mladog svijeta, ali kakva tišina! Samo se čuo „pop” koji je gromkim glasom preko mikrofona go-

vorio o sreći, vjeri, ljubavi, obitelji. Ja sam se cerekao, zlobno, sebično. Tä, moj me je otac napustio dok sam bio dojenče. A „pop” govori o ljepoti obitelji. Poslije očeva odlaska moja je majka propadala svakim danom, odajući se alkoholu. Nije joj pomogao ni taj Bog komu se stalno molila. Nisam htio završiti kao ona. Htio sam biti netko, s puno novaca. I imam ih, i previše. Da su me kroz život vodile „parole”, tko zna što bi bilo od mene. Kada su pak orgulje zasvirale, kad je odjeknula pjesma iz tisuću grla, zadržao sam, u meni se sve slomilo. Slušajući riječi tih pjesama bio sam okamenjen. Koliko li samo ljubavi u njima! Kako li je božanstveno „zvonila” ta njihova pjesma nekom Djetetu-Bogu, rođenom u štalici. Pjevalo se lijepo, duboko i po sadržaju i po melodiji. Na kraju je zapjevano za čestitke svima, svima bez iznimke. Ja sam stajao sâm, po prvi put svjestan svoje samoće. I pjevajući nasumice plakao sam kao dijete za majkom koja je bolesna ostala kod kuće. Plakao sam i za ocem koji nije imao srca da se brine za mene, za dijete koje je stvorio i ženu koju je zaveo. Te noći, poslije Mise, požurio sam autom u Bistricu, k majci. Kad sam joj čestitao Božić, oči su joj se zamaglile. Zagrlila me je i rekla: „Dobro došao kući, sine moj! Sretan ti Božić!” Plakali smo zajedno sjedeći na krevetu, uz sjaj božićnih svijeća, uz bor koji je svjetlucao. Eto, prošao je i taj tjedan, a oluja je još uvijek u meni. Gorim vatrom i bojim se da ću izgorjeti u njoj. Majka se ostavila pića, a ja dođoh k tebi da te upitam da li bi mi htio biti krizmani kum.

Prošlo je otda dosta vremena. Međutim, slike ne blijede. Pogotovu ako su lijepe kao što je ta bila. Damira rjeđe viđam. Na turnejama je. Mnogo putuje, ali mi se svejedno često javlja. Nedavno mi je pisao iz Vatikana kamo je pošao sa svojom župom. I majku je poveo sa sobom. Za Uskrs dolazi k meni u posjet sa željom da taj najveći blagdan kršćanstva zajednički proslavimo. To me neobično veseli.

Damir ima i jednu „manu” koju počesto ne mogu dobro razumjeti, iako me, kad god na nju mislim, zadivljuje. Riječ „Bog je ljubav” nadopunio je drugom, svojom: „Bog je pjesma u kojoj se pjeva Ljubavi”. A najneobičnije od svega je njegova navika da pred raspelom nikada ne moli na naš uhodana način, klečeći. Ne, on to čini poetičnije. On pred Raspe- tim pjeva!

Ivan

Dome moj

*Dome moj, daleko si sada ti,
dome moj, dome moj voljeni.
Dome moj, kroz dane i godine
tvoj me glas preklinje: vrati se!
Dome moj, kad srce me zaboli,
nemam lijeka tebe da prebolim.*

*Noćas sviraj mi, brate voljeni,
tu serenadu, nek duša mi mre!
Noćas sviraj mi, brate voljeni,
tu serenadu, jer ne mogu bez nje.
Dome jedini, dome daleki,
dome moj, dome moj.*

*Dome moj, ti čežnjo u srcu mom,
molim te, oprosti sinu svom.
Dome moj, kad srce me zaboli,
nemam lijeka tebe da prebolim.*

*Noćas sviraj mi, brate voljeni,
tu serenadu, nek duša mi mre!
Noćas sviraj mi, brate rođeni,
tu serenadu, jer ne mogu bez nje.*

*Dome moj jedini,
dome moj daleki,
dome moj, dome moj.*

Oliver Dragojević

Razgovor
s povodomSretan obiteljski dom,
djeca, dvokultura

Prva nedjelja poslije Božića, nedjelja kada naša Crkva posebno misli na svoju iseljenu djecu, duboko me dirnula u dušu. Mladi bračni par iz Njemačke toga je dana krstio dijete, maloga Antu, u malom hrvatskom selu sa značajnim imenom – Žeževici (kod Omiša). Puni vjere u Boga, život i ljude mladi su roditelji preskočili barijeru dviju konfesija i s Božjom pomoći započeli život „u dvoje“ u metropoli na Nekarui.

Upoznala sam te nedjelje Ivicu Š. (31 godina), ugostitelja, Hrvata-katolika i njegovu suprugu Brigitu Š. (25 godina), činovnicu u banci, Njemicu-evangelistkinju. Božićne i uskršne blagdan te godišnji odmor provode u Žeževici i Trogiru. S njima sam povela ovaj razgovor.

Nada E.: Ivica i Brigita, sjećate li se svoga prvog susreta?

Ivica: To je bilo prije dobrih pet godina. Ja sam radio kao konobar u lokalu „Alte Kanzlei“, a tu je Brigita ponekada ispomagala. Sada sam taj lokal sam preuzeo. Radi se puno. Osim lokala tu je kuglana, turniri...

Brigita: Ivica mi se dopao jer je bio jedini konobar koji nije pio alkohola. Počeli smo se češće sastajati. Zajedno smo „hodali“ punih pet godina.

Nada E.: Kojim se jezikom sporazumijevate?

Ivica: U početku samo njemački, a kasnije je Brigita naučila hrvatski.

Brigita: Ivica govori gotovo perfektno njemački, ali ja sam bila tako reći prisiljena naučiti hrvatski da bih mogla razumjeti što on razgovara s majkom i rođacima. On mi to nije želio stalno prevoditi, pa smo se oko toga i svađali. Kupila sam hrvatske knjige i počela učiti jezik. Razumijem već dosta, ali pisanje ide teže.

Nada E.: Kako je došlo do odluke da se vjenčate u Hrvatskoj?

Ivica: Odlučili smo zajedno.

Brigita: S Ivicom sam često dolazila u njegov rodni kraj. On me upoznao sa životom i običajima toga kraja. Išli smo i u crkvu. Meni se jako svidjelo. Ja sam evangelistkinja iz Saarlanda. U toj vjeri sam i odgojena. Kad smo se dogovarali o vjenčanju, ja sam odlučila prići na katoličku vjeru. Vjeronauk sam učila kod fra Marinka u Stuttgartu. Već se snalazim dosta dobro. Kroz ovo vrijeme imam mnogo pozitivnih dojmova o katoličkoj vjeri. U toj vjeri želim odgojiti i svoju djecu. U Žeževici smo se vjenčali 19. travnja 1987. godine, na Uskrs, pod vašim nebom. Tu je za me sve doživljenje i romantičnije nego u Njemačkoj.

Nada E.: Kako rješavate problem različitih konfesija?

Ivica: Ja sam joj odmah dao do znanja: ili katolički ili nikako.

Brigita: Kratko nakon upoznavanja dolazim do zaključka: muško je gazda u kući. Bilo je to za mene mučno otkriće. Ali što sve ljubav ne podnese? Novost je za mene da s voljenom osobom ne možeš biti sâm. Moraš je dijeliti s njegovom rodbinom i prihvatiti nazore koji se tu i tamo kose s mojim njemačkim shvaćanjem. Ja sam osmo, najmlađe dijete svojih roditelja, kojemu se puno udovoljava. Ali, ja sam tip čovjeka koji se daje voditi. Treba mi netko tko će me zaustaviti i kazati mi gdje je granica. Našli smo, Ivica i ja, zajednički jezik i hobbije. Rado plivamo. Ivica pomaže u kuhanju, a drugo je moj posao u kući, jer on ni nema puno slobodnog vremena.

Nada E.: Vaše želje i planovi?

Ivica: Sretan obiteljski dom i još djece koju ćemo nastojati odgojiti u poznavanju dvaju jezika i dviju kultura. Neka nam Bog dađe zdravlje e da bismo pod starost mogli u miru uživati more i sunce „Lijepe naše“.

Nada E.: Što biste poručili bračnim parovima različitih mentaliteta?

Ivica: Ako se vole, neka sami, bez predrasuda i straha, odluče o svom životu. Partnera treba razumjeti i prihvatiti, uza sve probleme.

Brigita: Treba biti spreman na kompromis. Emancipaciji u vašim stranama nema mjesta. Ja sam se priključila prijateljima moga supruga. Mnogi su mi moji prijatelji Njem-

ci to zamjerili, jer da ne mogu shvatiti temperament moga muža koji se u kući navodno ponaša kao paša. Zato se krug naših prijatelja i suzio. Najbolji nam je prijatelj kum Slavko, Hrvat, oženjen Njemicom. Moji se roditelji nisu miješali u moju odluku. Važno im je da sam ja sretna, na što se dosada zbilja ne mogu požaliti. Volim hrvatski narod jer je ponosan na svoju povijest i običaje, jer je gostoljubiv i prijateljski raspoložen prema strancu. To bi nama Nijemcima moglo poslužiti kao dobar primjer. Jako mi se sviđa hrvatska kuhinja. Moj je muž izvrstan kuhar. To mu je bio i pokojni otac.

Nada E.: Vaše najveće vrednote u zajedničkom životu?

I Ivica i Brigita misle da je to razumijevanje i ljubav. Žele da sve ostane ovako kako su počeli. Sretni su, a prema tome i bogati. **Ivica i Brigita** kaže da je Brigitu prihvatila kao svoje dijete i da joj ne smeta što je ona tuđinka.

Don Marin B., župnik u Žeževici, reče: „Ja sam ih vjenčao i danas im krstio sina. Ti su me mladi ljudi jednostavno opčarali. Brigita se prvi put u životu ispovjedila kod mene, kao odrasla i zrela osoba, na hrvatskom jeziku. Učinila je to s pravim vjerničkim ganućem. Imam dojam da se dobro osjeća u Katoličkoj Crkvi i da sve vjerničko doživljava vrlo intenzivno.“

Ivica je naglasio da je on zadržao svoje državljanstvo, a Brigita svoje. Zbog toga su doživjeli „sortiranje ljudi po pasošu“ na godišnjem odmoru. Kada su bili u hotelu u domovini, on je račun plaćao kao domaći gost, a Brigita dvostruko više, kao stranac. Protestirao je, ali... Brigita mu je na to rekla: „Vidiš sada da imaš skupu ženu!“

Razgovarala: Nada Eremut, Winnenden

Da dvokultura nije utopija dokazuje i Kristina Nagy. Ona savršeno misli, govori i pjeva dvojezično: hrvatski i njemački.

Održan drugi festival folklor

„Jaska“, „Lika“, to je naša dika!

I ovogodišnji, drugi po redu, festival folklor hrvatske katoličke mladeži u Njemačkoj, održan u Frankfurt-Nordweststadtu 7. veljače 1988. godine, poslije svečane sv. Mise u katedrali, opravdao je svoje ime i svoje postojanje. Bio je to uistinu pravi i kvalitetni festival folklor. Jako velik broj mladića i djevojaka, hrvatskih mladića i djevojaka iz 15 misija, prekrasne narodne nošnje na elegantnoj i lijepoj hrvatskoj mladeži, „koraci“ na momente profesionalni, scene ponekada dramske, pjesme iskonske, starinske, glazbala tradicionalna, narodna – sve je to zanosilo, oduševljavalo i ushićivalo silno mnoštvo okupljenih hrvatskih „privremenjaka“, gastarbajtera, ne ostavljajući ravnodušnim ni ugledne njemačke goste.

Dvorana „Bürgerhaus“, s dosta velikom pozornicom, puna, prepuna još prije samoga početka festivala, a u predvorju stotine i stotine ljudi koji dođoše vidjeti svoje mlade i uživati u divnoj folklornoj baštini svoga roda. Ali, ne mogoše! Šteta!

Poslije skladno i gromoglasno otpjevane hrvatske himne (Crkvi u hrvatskom narodu treba odati priznanje, da ne kažem podići spomenik, da je svoju djecu naučila pjevati tu značajnu pjesmu!), mlade umjetnike i publiku pozdravio je najprije p. Bernardo Dukić, naddušobrižnik, zatim p. Rafael Begić, voditelj hrvatske misije u Frankfurtu i na kraju gospodin Gerhardt, zamjenik frankfurtskog gradonačelnika. Govori su bili kratki, sažeti i zanosni. Tako je i pravo! Kroz sva tri se provlačila jedna-jedinca, blizu zlatna misao: hrvatska mladež u Njemačkoj treba biti ponosna na svoje hrvatsko ime, jezik (ako mu amandmani sada ime ne promijene!), baštinu. Hrvatska mladež u inozemstvu treba umom i srcem negovati sve ono što je „geniju hrvatske domovine“ vrijedno, veliko i sveto. Slušateljstvo je dobro razumjelo što se tim htjelo zapravo reći.

Ovaj je festival, kao i prošlogodišnji u Esslingenu, imao natjecateljski karakter. Trebalo je naime izlučiti, pronaći najbolje folklorne grupe koje će nastupiti na narednom (sedamnaestom!) Susretu hrvatske katoličke mladeži, 1. svibnja 1988. godine, u Offenbachu na Majni. Težak je to i nezahvalan posao

U plesu „Jaska“ iz Ludwigsburga, koji je osvojio prvo mjesto u natjecanju folklorša do 18 godina, i djeca su imala svoju „dionicu“. Nisu zaostajala za starijima.

Od četiri „Posavine“ žiriju su se najviše dopale nürnbergska i ova iz Waiblingena

Iako velika i daleka, Bosna je približena našim ljudima u Njemačkoj splotom bosanskih kola mladih iz misije Hamburg

(„Die Qual der Wahl“), posao koji uvijek, ma obavio ga žiri ne znam kako savršeno, ostavlja najčešće ožiljke na duši nemalog broja sudionika. Tako to, nažalost, uvijek biva! Tako je bilo i ovoga puta. S pravom ili bez prava, to je zbilja sasvim drugo pitanje.

Na festivalu je sudjelovalo 20 folklornih ekipa iz 15 misija u Njemačkoj: Berlin (2), Bielefeld, Düsseldorf, Essen, Esslingen (2), Frankfurt, Hamburg (2), Ludwigsburg (2), Mainz, Nürnberg (2),

Da je naš narod u svojoj povijesti morao i znao šutjeti dokazuje i ovo nijemo „Glamočko kolo“ u izvedbi frankfurtskih mladih

U divnom plesu „Like“, u izvedbi misije Nürnberg, publika je vidjela i doživjela poslovičnu snagu, ponos i prkos ličkih gorštaka. Žiri mu je dodijelio prvu nagradu u skupini iznad 18 godina.

plesove sve natjecateljske ekipe. Vidjeli smo četiri „Posavine“, tri „Bunjevca“, dvije „Bosne“, dvije „Jaske“, dvije „Slavonije“, „Hercegovinu“, „Ražanac“, „Međimurje“, „Prigorje“, „Glamoč“, „Liku“ i „Podravinu“. Alal im vjera! Plešu ti naši mladi izvanredno. Mogli bi im pozavidjeti i profesionalci. Jesu se trudili, ali su i naučili i puno, puno pokazali. Hvala im svima za to nezaboravno nedjeljno popodne! Na folklornom području znaju više od svojih roditelja. Znakovito je to. Samo da istom roditeljskom ljubavlju ljube i domovinu svojih djedova i baka, svoju vjeru, svoju povijest i kulturu! Nadamo se da hoće. Sigurno će im i poznavanje folklornog umijeća u tom pomoći.

Iako je program trajao nekoliko sati, iako su se neka kola ponavljala i premda

(nastavak na sl. str.)

München, Stuttgart, Villingen-Schwenningen, Waiblingen i Wuppertal. Ekipa su bile podijeljene u dvije dobne skupine: do 18 godina i iznad osamnaest godina starosti. U prvoj ih je skupini bilo 16, a u drugoj četiri. U prvoj je trebalo pronaći četiri, a u drugoj dvije najbolje.

Odmah na početku natjecanja nastupila je izvan konkurencije – a zašto izvan konkurencije? – „Croatia-ensemble“ iz Frankfurta sa Sinfonijskim kolom Jakova Gotovca i podigla plimu oduševljenja do točke „vrenja“. Potom su u višesatnom razmaku odigrale svoje

Teško je bilo ocijeniti što je u ludwigsburškom „Bunjevcu“ bilo najljepše: djevojke, nošnje, koraci, jer je sve bilo više nego lijepo

Gledateljstvu se najviše dopala „Podravina” proslavljenog „Zagreba” iz misije Wuppertal

(nastavak s prednje str.)

je u za tu prigodu tijesnoj dvorani bilo poprilično „sparno”, nitko nije napuštao svoga mjesta. Toliko je sve bilo zanimljivo, šaroliko, svježije i novo, jednom riječju lijepo.

Kada je odigran i posljednji narodni ples, na pozornici se pojavio žiri, koji je cijelo vrijeme sjedio u gledalištu i pomnjivo bilježio svoja zapažanja i ocjenjivao izvornost, koreografiju i nošnje mladih folklorista. Ne vidimo zašto je žiri, u kom je bilo i vrlo stručnih poznavatelja hrvatskog folklor, trebao obavljati svoj posao „skrivečki”. Njegovo je mjesto na „vidikovcu”, tamo gdje

Sva su kola, kao i ovaj stuttgartski „Bunjevac”, bila vrlo lijepa, ali sva nisu mogla biti nagrađena, budući da je i drugi festival folklor imao natjecateljski karakter

ga svi mogu vidjeti i pratiti njegove odluke. Trebalo je, tako nam se čini, da poslije svakoga kola žiri pokaže koju je ocjenu dodijelio folklornoj skupini.

Prostor je doduše bio tijesan, ali svejedno. Osim toga, trebao je predsjednik žirija ili voditelj programa neposredno prije natjecanja protumačiti propozicije i priopćiti kriterije po kojima će se kola ocjenjivati. Tako bi se izbjegle neke nejasnoće ili suvišnosti (lakirani nokti, satovi, narukvice!), tako bi bili uklonjeni neki uzroci naknadnih negodovanja.

U nazočnosti žirija pročitao je voditelj festivala **dr. Josip Lucić** (on je zajedno s **gospođicom Irenom Ciglar** svoj dio posla obavio dobro, mada je ponekada, hvala neka kola i sâm ocjenjivao – što nije uopće njegov posao!) imena pobjedničkih misija.

U skupini do 18 godina starosti najboljima su proglašeni:

1. Ludwigsburg („Jaska”);
2. Nürnberg („Posavina”);
3. Waiblingen („Posavina”);
4. Hamburg („Bosna”) i Frankfurt / M. („Glamoč”).

U skupini iznad 18 godina najbolji su:

1. Nürnberg („Lika”);
2. Ludwigsburg („Bunjevac”).

Publika je, preko 1200 duša, služeći se svojim glasačkim pravom, ocijenila da

(nastavak na sl. str.)

Članovi žirija (s lijeva na desno): Jura Movčan, Karla Mlakić, Ljiljana Dokuzović i Marija Lucić-Kos

je „Podravina” iz Wuppertala bila naj-dopadljivije i najljepše kolo.

Tih osam folklornih grupa nastupit će, kao što smo to već rekli, na svečanoj akademiji u Offenbachu, u povodu 17. susreta hrvatske katoličke mladeži. E, pa sretno im bilo!

Za vrijeme festivalskog natjecanja nastupila je **klapa „Bonaca”** iz Kölna/Oberhausena, u pratnji mandolinskog orkestra „**Branimir**” (Köln) i **grupa djevojaka** iz Reutlingena, pod vodstvom sestre Mercedes D., s nekoliko probra-nih i krasnih pjesama. Šteta što ih narodnim plesovima „uznemirena” i razdragana publika nije prihvatila i do-živjela kako to uistinu zaslužuju. Međutim, nastup male **Kristine Nagy** iz Esslingena, uz pratnju esslinškog orkestra a pod vodstvom **prof. A. Klinca**, bio je puni pogodak. Ljepotom pjevanja, opuštenošću i urođenim talentom mala je Kristina jednostavno „blistala” izaziva-jući divljenje i ovacije slušateljstva i unoseći radost – plemenitu i duboku – u tugaljivu dušu hrvatskog čovjeka. Samo neka nastavi na započetom glaz-benom putu i neka nam ponovno dođe. Bit će šteta ako svrši u „kozmetičarke”. Mnogi nam rekoše da je njezin „show” bio izvanredan, najbolja točka, možda. Za ples razrijeđene publike svirao je i pjevao **VIS „Tin”** iz Frankfurta, pod

Klapa „Bonaca” iz Kölna/Oberhausena prenijela je slušateljstvo svojim izvrsnim pjevanjem s festivala folklor na festivale dalmatinskih klapa

vodstvom fra Stipice Grgata, dopadli-vo i znalački.

Oko 9 sati navečer, a bila je nedjelja (su-bota je za ovakve susrete zgodnija!), priveden je kraju i ovaj maratonski fes-tival. Mi očito volimo maratone! Mla-di su sa svojim vrijednim voditeljima, među kojima je bilo dosta redovnica, krenuli na put, neki na vrlo daleki put, prema svojim misijama: Berlinu, Ham-burgu, Bielefeldu, Münchenu...

Otišli su s različitim raspoloženjima. No, mi iz naše perspektive smatramo da im se dolazak isplatio, da su trebali doći. Svi su naime bili divni. Puno su pokazali i jako obradovali tisuće srdaca. A nema ljepše radosti od one kojom us-rećujemo, razveseljujemo druge. Još jednom, i s ove novinarske pozornice: mladi, hvala vam za ovaj festival, hvala vam za sve.

Ignacije Vugdelija

Svega siti, a gladni Boga

U mjesecu siječnju ove godine održani su regionalni susreti hrvatskih svećeni-ka i pastoralnih suradnika po SR Nje-mačkoj. Na svih šest regija tema je bila posvećena mladima. Budući da je dru-ga i treća generacija djece (inozemnih radnika) na pomolu, Crkva ih želi pratiti i usmjeravati prema zdravoj budućno-sti. U tri regije predavanje je bilo: „**Pro-blemi i perspektive mladih s obzirom na društvo i Crkvu**”, koje je održao **dr. Josip Sabol**, profesor na Višoj školi u Darm-stadtu. Drugo je imao **dr. Ivo Stipičić**, župnik studenata na frankfurtskom sveučilištu, na temu: „**Primjedbe na tipologiju današnje generacije unutar katoličke studentske zajednice**”. Budući da je o drugom predavanju već pisano u zadnjem broju „Žz”, želio bih se osvr-nutu samo na prvo predavanje.

Dr. J. Sabol, koji već 20 godina živi i radi s njemačkom mladeži, dao je analizu

poslijeratnog stanja i problema da-našnje njemačke mladeži. Nakon ru-šenja Njemačke parola mnogih rodi-telja je bila: „Želim svojem djetetu dati više i bolje nego sam ja imao”. Brzi i nagli razvoj njemačke privrede (Wirt-schaftswunder) i društva to je u mnogo-čemu mladima i omogućio. Mladi su imali razne mogućnosti i perspektive.

Dolaskom socijalista na vlast (u 1969. g) dolaze i marksističko-socijalističke ide-je. To je utjecalo na mlade i doprinosilo eroziji moralno-etičkih principa. Mladi su željeli zauzeti institucije i preko njih djelovati i širiti svoje ideje. U blago-stanju i izobilju mladi protestiraju, de-monstriraju i rađa se terorizam. Zatajili su i demokršćani i socijalisti. U mladim je dušama nastao etički vakuum. U du-šama duhovna praznina! Mlade su svi odgajali jednodimenzionalno, bez te-

meljnog vjerskog odgoja. Mladi svega siti, a Boga gladni! Treći put: ostaje na Crkvi da im ponudi i pokaže prave vrednote i osmišljenje života.

Kriza mladih jest kriza društva. I na da-našnjoj se mladeži to opaža. Predavač je mlade podijelio u četiri grupe: **hedo-nisti**, to su oni koji žive prema paroli: je-di, pij u uživaj. Druge ama baš ništa ne zanima – **nihilisti**! Treća je grupa alter-nativna, tj. **humanisti**. Četvrta grupa na-stoji živjeti po vjeri. Ta je smisao i os-mišljenje svojeg života našla u vjeri. Lik takvih, koji istinski žive svoju vjeru, najviše cijene sve grupe.

Primarno što mladi traže i što ih odu-ševljava jest autentičan život i življeno Evanđelje. Kod odgojitelja ih najviše privlači dobar i uzoran život-exempla trahunt! Lijepe fraze i glumu brzo „pro-kuže”. Ne traže toliko profesore koliko sjedoke vjere – non professores sed confessores! Zato je roditeljima, odgo-jiteljima i Crkvi primarni zadatak: **vjerski odgoj mladih!**

bd

Završen tamburaški tečaj u Frankfurtu

„Jesu li stigle bugarije?“

Sredinom siječnja o.g. susretne me u Frankfurtu simpatični momčić Mladen L. i upita nestašno, mladenački: „Crni, Crni, jesu li stigle bugarije?“ Nisam mu znao odgovoriti, ali sam se od srca nasimijao. A o čemu je riječ?

Otkako je **fra Stipica Grgat**, voditelj mladih i učitelj glazbe u frankfurtskoj misiji, nekako pred Božić najavio „tamburaški tečaj“, zavladała je među mladima u ovoj hrvatskoj katoličkoj zajednici prava tamburaška groznica, psihoza. Posvuda se govorilo o tim narodnim instrumentima, o učenju sviranja na tamburicama, o skorim tamburaškim koncertima i sl.

Dolazak pak tamburica u Frankfurt nije prošao „bezbolno“. Zadržala ih je naime na granici njemačka carina koja je u prvi mah pomislila da je to „roba za prodaju“, za šverc. No, stvar se vrlo brzo razjasnila. Kad je carini bilo kazano da su ti instrumenti namijenjeni misiji koja će na njima poučavati svoju mladež u tradicionalnom hrvatskom melosu, ca-

rina je „oslobodila“ tamburice uz uvjet da joj se plati 600.- DM dadžbinā. Voditelj misije fra Rafael B. uputio je potom carini u Bad Reichenhallu pismo i zamolio je da oprostí tu taksu i spomenuo sveto božićno vrijeme, vrijeme darivanja i opraštanja, kao eventualni razlog za jednu takvu gestu. Nije ništa pomoglo. U svom otpisu carina je upozorila fra Rafaela na Matejevo evanđelje u kojem se nalaze Kristove riječi: „Caru carevo, a Bogu Božje!“ Carina je plaćena i tamburice su (15 prvih bisernica, 12 drugih, 10 trećih, 15 prvih bračeva, 10 drugih, 8 čeloviča, 8 bugarija, 5 čela i 1 berda) stigle u frankfurtsku misiju.

Polovicom siječnja dolazi iz Zagreba **prof. Ivan Kršek**, stručnjak za sviranje na tamburicama i pod njegovim i fra Stipičinim vodstvom počinje odmah dvadesetodnevni intenzivni „tamburaški tečaj“. Roditelji su pozdravili tu akciju, a mladi su se prihvatili posla s najvećom ozbiljnošću i odgovornošću. Marljivo su učili i vježbali, redovito su dolazili

na pouku i nevjerojatno brzo svladali „gradivo“ tako da su već 4. veljače 1987. godine, u župnoj dvorani Sv. Ante u Frankfurtu, dali svoj prvi koncert i pokazali svojim roditeljima koliko su naučili.

Osamdeset i četiri frankfurtska tamburaša kojima se pridružilo i petero mladih iz susjedne misije Offenbach (Tamburaški orkestar Radio-televizije Zagreb ima 15 instrumenata, a amaterski u Samoboru, najveći u Hrvatskoj, 25 tamburica!) svojim su skladnim, lijepim i ujednačenim sviranjem zadivili slušateljstvo. Pjesme „Na brigu kuća mala“, „Divan je kićeni Srijem“, „Slušaj, mati, ove riči moje“, „U ranu zoru“ i dr. dobivale su pod prsitma mladih umjetnika, rođenih u Njemačkoj, svu draž izvorne jednostavnosti, prizvuk povijesti i zamjetljivost poruke koja dira srce, mami suze radosnice i vraća čovjeka k dragim korijenima hrvatskog roda.

Mladi su stvarno mnogo naučili. Samo da se ne obeshrabre, da ne malakšu!

Iskrene čestitke njima i njihovim učiteljima. Uvjeren sam da će se o tom frankfurtskom tamburaškom orkestru još mnogo čuti, još dugo i puno govoriti.

Ignacije V.

Mladi tamburaši iz Frankfurta dokazali su svojim koncertom da su puno naučili na dvadesetdnevnom tamburaškom tečaju i opravdali očekivanja svojih roditelja

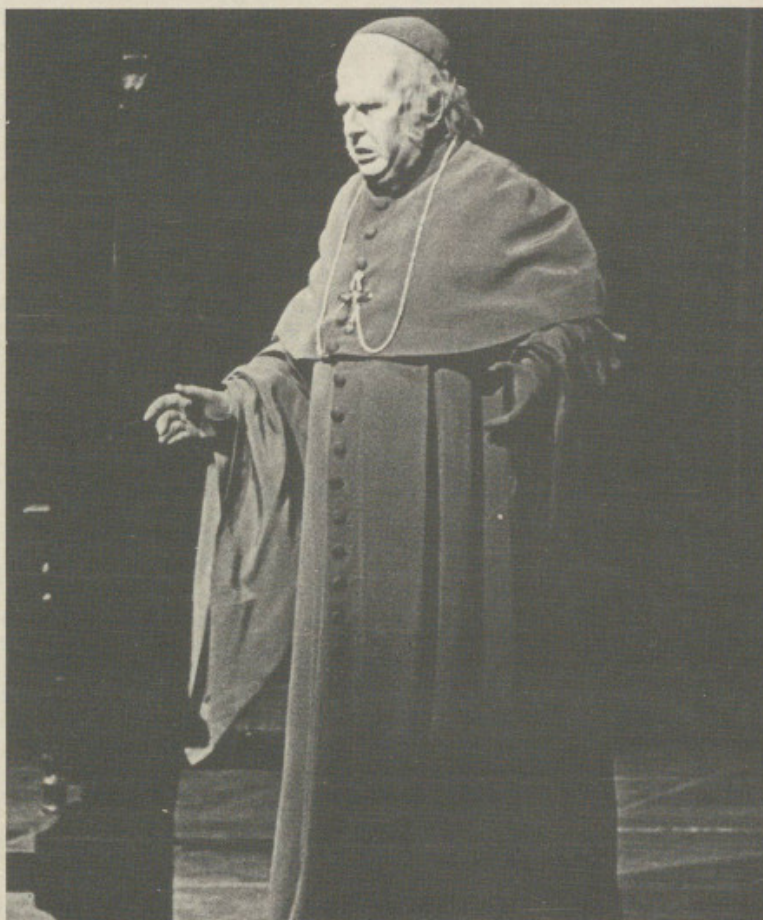
Tomislav Neralić – sedamdesetgodišnjak

Dan poslije svetkovine Bezgrešnog začeća, 9. 12. 1987. godine, proslavio je **Tomislav Neralić** sedamdeseti rođendan. Velikom svečaru posvetio je njemački i domovinski tisak prve stranice, s masnim naslovima. Mnogobrojnim čestitkama pridružuje se i „Živa zajednica“ ovim kratkim člankom iz pera njegova poznavatelja i poštivatelja.

T. Neralić rođen je 9. 12. 1917. godine u Karlovcu. Otac mu se s obitelji preselio u Zagreb kad su Tomislavu bile četiri godine. Djetinjstvo je tako proveo u glavnom hrvatskom gradu. Pobožna baka, koje se Tomislav uvijek sjeća s posebnim poštovanjem i dubokom kršćanskom sućuti, mnogo je utjecala na vjerski odgoj, kako malog Tomice tako i cijele obitelji. Nije stoga nikakvo čudo da je više godina bio ministrant zagrebačkog nadbiskupa A. Bauera i da i danas s lakoćom može izrecitirati sve ministrantske dijelove Mise na latinskom! Bakin plan da mali Tomica postane „plebanuš“ nije se ostvario. Njegov glazbeni talent zarana je pokazivao da mu predstoji sjajna pjevačka karijera.

Visoku muzičku školu završio je u Zagrebu. Solo pjevanje, kao glavni predmet, učio je u klasi L. Vrbanića. Njegov izvanredno lijepi glas, s veoma širokim opsegom i dobro postavljen, zatim solidna glazbena naobrazba, muzikalnost i nada sve osobite glumačke sposobnosti, bili su glavni preduvjeti da se razvio u izvanserijskog pjevača. Takvog bi pjevača željela imati svaka operna kuća, no mjesto im je samo u velikima. Zagreb i Zagrebačka opera kojima je ostao uvijek vjeran, bili su ipak prostorno uski za tako osebjunog umjetnika. Zato Tomislav N. odlazi u Beč i konačno

Tomislav Neralić u ulozi velikog inkvizitora u „Don Carlosu“ G. Verdija

no 1955. godine u Berlin, u jednu od najvećih opernih kuća svijeta. U njoj će pokazati i dokazati sve svoje pjevačko umijeće. Rad u berlinskoj „Deutsche Oper“ učinio će ga slavnim i priznatim. Rezulati toga dugogodišnjeg umjetničkog rada: 140 opernih uloga (da ih ne nabrajamo poimenice), brojna komorna djela, solo pjesme, nastupi širom

svijeta i napokon najveće priznanje koje jedan pjevač može dobiti – titula „komornog pjevača“. I to pokazuje da Tomislav Neralić spada u red najvećih vokalnih umjetnika našega vremena.

Spomenimo da Tomislav N. rado zapjeva na hrvatskim Misama i na misijskim proslavama. S. G.

Offenbaški tamburaši sa s. Damirom

STUTT GART

Predavanje o bolesti raka

Na misijskoj tribini u Stuttgartu nastupili su dosada priznati i poznati kulturni djelatnici iz naše Domovine – Raos, Kečkemet, Ladan, Golub, Škobalj, Šimunović, Škvorc, Dugandžić... 12. prosinca minule 1987. godine nastupio je stručnjak za bolesti raka **dr. Bariša Talijančić**, onkolog i urolog koji se već 18 godina bavi proučavanjem i liječenjem ove zloćudne bolesti u centru Južne Hrvatske u Splitu. Doktor Talijan-

čić došao je na poziv naših misija Sindelfingena, Ludwigsburga i Stuttgarta i održao u misijskim prostorijama zanimljiva predavanja o raku, kako ga na vrijeme otkriti i kako ga liječiti. Naši „gastarbajteri“ koji žive u neizvjesnosti, razapeti između domovine i tuđine, sadašnjosti i budućnosti, često su žrtve te bolesti. Zato su u misijskoj dvorani u Stuttgartu, gdje ih se okupilo 150, s velikom pozornošću pratili izlaganje učenog poznavatelja problematike vezane uz ovu čudnu bolest. Doktoru su postavljali razna pitanja vezana uz njegovo predavanje, a on je odgovarao stručno i argumentirano. Mv

FRANKFURT/M.

Hrvatski iseljenici i njemačka Crkva

Neočekivano se našo 22. 1. 88. kao referent pred pedesetak Nijemaca u župnoj dvorani, skrivenoj u sjeni stare katedrale Sv. Bartola, kamo su njemački vladari od 16. stoljeća dolazili na izbor i krunidbu. U ono doba bila je naša Hrvatska samo još „slijepo crijevo“ Mađarske i Austrije ili pod haračem turske velesile.

Tako sad sjedimo jedni pred drugima: socijalni skrbnik hrvatske katoličke misije (kao zamjenik fra Ignacija, koji je morao otploviti u domovinu) i njemački katolici, dijelom rođeni ovdje na Majni, a dijelom sudbinom rata amo dospjeli iz istočne i južne Europe. Govorim im o dolasku naših preda iz dalekih Karpata u današnju Hrvatsku, pa do naše današnje Crkve, o crkvenoj organizaciji u Jugoslaviji, o kršćanskom životu u domovini, sve na osnovu izvrsno pripremljenih podataka i brojki iz predavanja fra Ignacija.

Tužimo se često i s pravom kako Nijemci i drugi veći narodi malo o nama znaju. Iz neznanja nazivaju naš jezik „srpsko-hrvatskim“ ili „jugoslavenskim“ (iako nikom ne pada na pamet govoriti o „belgijskom“ ili „švicarskom“ jeziku!), a naše razne narode miješaju bezbrižno kao jabuke na pijaci – da i ne spo-

minjemo našu povijest o kojoj nemaju pojma kao ni o našim „vjeroispovijestima“, o trostrukoj „azbuci“ itd. Pokušavam im sve to mirno i „sachlich“ objasniti, ali već iz njihovih pitanja vidim da danas ipak nešto o nama znaju i da se prije svega dive našoj Crkvi, kad im serviram brojčane podatke o mnoštvu naših svećenika, redovnika i redovnica, o prepunim vjeronaučnim dvoranama, o dobrom katoličkom tisku – brojke o kojima njemačka Crkva ne može ni sanjati! Hrvati su stvarno predugo životali u sjeni susjednih „velesila“, pa nije čudo da su Nijemci o nama nešto saznali istom onda, kad nas je nevolja natjerala amo među njih, trbuhom za kruhom.

Osobni dodiri s domaćim življem nisu najidealniji („zbliženje“ po kavanama, uz pivo i rakiju, ne vrijedi mnogo!), ali ako pogledamo odličan odnos hrvatskih katoličkih misija s njemačkim župama – barem u velikoj većini slučajeva – onda s ponosom bilježimo, da istom naši hrvatski vjernici ispunjavaju poluprazne njemačke crkve i katedrale, i da ta činjenica nadahnjuje njemačke župnike s novom nadom u njihovu superorganiziranom ali tegobnom vjerskom radu. Nismo ovdje postali baš „sol zemlje“, ali smo svaka-

ko u malaksalo tijelo ovog naroda unijeli novu svježu krv otvoreno ispovijedane vjere.

Tjedan dana kasnije održao je fra Ignacije drugo predavanje ove informativne serije u katedralnoj župi, obrađujući temu „Gastarbeiter“ općenito, a posebice ono bolno pitanje posljednjih godina: Asimilirati se i uklopiti se u ovoj zemlji, poprimiti njihov jezik i način života (što bi za domovinu značilo tragični gubitak dobrog dijela našeg malog naroda), ili se prije-kasnije vratiti u zemlju otaca?

Bratska kršćanska solidarnost i jedna majka Crkva svih naroda nuka nas, da sve više sudjelujemo kod međusobnih blagdana, bogoslužja i proslava, kod sastanaka i priredbi. Ne bi nam nimalo škodilo kad bismo izgubili pokoji „nacionalnu manu“ (grdne psinke i kletve, poslovne „mučke“, arogantnost prema ženi), a poprimili dobre strane i karakter drugog naroda. Ne znači da se moramo „ponijemčiti“, kao što se nekoć jedan dobar dio Hrvata poturčio (ili danas „sovetizirao“). Normalno je i posve ljudski, da sinovi iste Crkve aktivno surađuju u vjerskom životu mjesne Crkve, pogotovo kad svi stojimo pred zajedničkim protivnikom – materijalizmom i ateizmom. Neka svatko ostane ono što je po rodu: Nijemac, Hrvat, neka njeguje svoje običaje, svoje posebnosti i nacionalnu svijest, ali pod jednim krovom zajedničke Crkve.

Ivo Hladek

U vrijeme iza Mise

*Trideset i neka
i ljudi se čude
trideset i neka
a on sam*

*osebenjak
skitnica
poeta*

*nijedno nisam
ali jesam
sam i samcat
u moru prolaznika
u vrijeme iza Mise*

*Lijepo je bilo slaviti
s braćom, sestrama i Bratom
kruh lomiti
lijepo je pjevati Ocu
i jedno u Duhu biti
radost je naravno
i s pulpita govoriti
i jednako tako
hvala čuti
i onu – lijepo je bilo
kad ćete opet govoriti*

*Skinem brzo misno ruho
od ruke do ruke
riječ po riječ
od lica do lica
oči u oči
a najviše
uho*

O Bože, to više nisam ja

*I dok trepnem
kao u snu
sve je prazno
a ja sam
tek sjena oca i majke
s djecom za ruku
preda mnom negdje
kao fatamorgana
i ja se vraćam u praznu luku*

*I ručati moram
i tu muku
sa sobom ponijeti
na šetnju treba
ni psa nemam
ni mačku
da bih je uzeo u ruku
i ljudima
sakrio
u očima
gorčinu svoju i muku*

*O Bože, to više nisam ja
Svi u jednom pravcu
samo moji koraci ih sjeku
svojim tokom
prema ušću
a ja
uzvodno
uz rijeku*

*Prolaznika više nema
samo Jedan bdije
na raskrižju puta
kao da se smije
ne želeć me kleti
sam je i On
ko da na me čeka
i društvo mi nudi
Razapeti*

*Križ me tišti
njega njegov nosi
sam ne mogu
a teško se popeti
usne mole
a tijelo se rosi*

*I sa mnom se vraća
Razapeti*

*Samoća je negdje tamo
u vrevi ostala
za društvo je dosta
u tihoj sobi
voštanica mala
o životu ona priča
dok na licu Raspetog
treperi
kaplje krvi vidim
dok se vosak ori
u vatrenom žaru
ona dalje
samo gori
gori
gori*

Božo Vuleta

OGLASI

Za Isusovim križem

Svršetkom prošle godine izdalo je sarajevsko „Svjetlo riječi“ knjižicu „**Za Isusovim križem**“, koju je napisao hrvatski misionar u Bocholtu fra **Jakov Kuprešanin**. Radi se zapravo o Križnom putu, „Našem križnom putu u tuđini“, kako i stoji u podnaslovu. Postaje su četverbojno ilustrirane slikama križnog puta u Biljo (Livno), rad akademskog slikara Ivica Šiška. Predgovor ovom vrlo lijepom križnom putu, kojim će se rado i s velikom duhovnom koristi poslužiti naši gastarbajteri, napisao je naddušobrižnik p. Bernardo Dukić. Naručuje se kod autora: Jakov Kuprešanin, Münsterstr. 92, 4290 Bocholt, tel.: 02871/15507. Cijena: 12,- DM.

Dr. fra Petar Bezina, **Pučko školstvo i franjevi Provincije Presvetoga Otkupitelja**. Doprinos poznavanju razvitka pučkoga školstva u Južnoj Hrvatskoj od 1735. do 1941. godine, Split 1987, str. 120. – „Knjižnica zbornika 'Kačić' – monografije, dokumenti, građa...“ br. 15. Prikazan je rad franjeva na opismenjanju stanovništva za vrijeme mletačke, prve i druge austrijske i francuske uprave te između dva rata. Ilustrirano. Kazalo osobnih i zemljopisnih imena, sažetak na njemačkom jeziku. Višebojna naslovna stranica, Cijena: broširano: 15,- DM, tvrdi uvez sa zlatotiskom: 20,- DM. **Narudžbe:** „Živa zajednica“, Frankfurt/M.

Razmišljanje Strah od smrti – nedovoljno poznavanje života

U prošlom članku sam napomenuo da na putu k čvrstom vjerovanju između ostalih prepreka na prvom mjestu stoji **strah**. Kažem između ostalih, jer ima mnogo čimbenika (o kojima će još biti govora) koji djeluju upravo suprotno od onoga kako bi čovjek trebao postupati ili ophoditi sa samim sobom.

Na prvo mjesto nisam slučajno stavio strah. Kada bi strah bio definiran kao bolest, onda bi statistički sigurno došao na prvo mjesto među svim danas poznatim postojećim bolestima. No, strah po definiciji nije bolest nego simptom velikoga broja (ako ne i svih) bolesti. U medicinskim leksikonima i enciklopedijama pojam straha je vrlo različito definiran, no sve definicije imaju zajedničku srž. Možda je najjasnije definiran u najnovijoj Brockhaus-Enciklopediji (1986.) kao osjećaj uskoće, stezanja i ugroženosti, što sve zajedno izaziva neugodno duševno stanje puno napetosti i mučnine te ima za posljedicu gubljenje ili slabljenje sposobnosti volje za razumijevanje vlastite ličnosti. Na osnovu mogega od sada stečenoga liječničkog i religioznog iskustva, strah bih definirao samo s tri riječi: „**Nedovoljna spoznaja**

života”. Duboko sam uvjeren da strah u svim svojim oblicima ima korijene u nepoznavanju svrhe života i smrti. Najstariji i najizraženiji oblik straha je baš **strah od smrti**. Na tom praiskonskom strahu razvili su se do sada svi poznati oblici straha. No pokušajmo ustanoviti gdje je strah po prvi puta opisan, odnosno potražiti onaj trenutak u našoj evoluciji kada ga je čovjek prvi puta spoznao. I opet će nas put neminovno odvesti na sam početak Biblije te ćemo brzo ustanoviti da je uz duha i strah bio s čovjekom već na samome početku. U Postanku (2, 8–11) se kaže: „Uto čuju korak Jahve, Boga, koji je šetao vrtom za dnevna povjetarca. I sakriju se, čovjek i njegova žena pred Jahvom, Bogom, među stabla u vrtu. Jahve, Bog, zovnu čovjeka: „Gdje si”, reče mu. On odgovori: Čuo sam tvoj korak po vrtu; poboja se jer sam gol, pa se sakrih.”

U Postanku je strah definiran kao posljedica krivnje s tim što je krivnja kažnjena uskraćenjem besmrtnosti. Znači, već na samome početku prvim ljudima je usađen strah od smrti. No, kao i sve drugo i strah ima pored puno negativnih karakteristika i svoje za čovjeka pozitivne strane, koje su mu bile i još uvijek jesu potrebne.

U tom dijelu Biblije vrlo se lijepo vidi kako je čovjek već na samom početku totalno zakazao. Imao je od Stvoritelja danu besmrtnost koju je mogao sačuvati da je drugačije postupio. No, on je zakazao jer je jednostavno morao zakazati. Nije imao znanja, nije imao iskustva i nije imao ni straha. Drugim riječi-

ma: Duh mu je još bio vrlo slab. I tako smo morali krenuti na dugi mukotrni put da ostvarimo ono što smo od Stvoritelja na početku već imali – besmrtnost. S druge strane to mjesto pokazuje koliko je povjerenje Bog imao u čovjeka kada mu je poklonio besmrtnost i učinio ga sličnim sebi. No mi, kako već reko, zakazasmo totalno i to nažalost činimo još i danas i najvjerojatnije ćemo to još vrlo dugo činiti. I mi danas u velikoj većini zakazujemo kao i naši preci Adam i Eva i gubimo ono što cijeli vijek ovdje želimo: besmrtnost. Kroz strah od smrti ovaj dio našega života manje više sami zagorčavamo vrteći se u krugu iz kojega ne znamo naći pravoga izlaza. Bilo je, ima, a u budućnosti će biti sve više ljudi koji su strah kao i vjeru u besmrtnost riješili. Njihov će broj najvjerojatnije stalno rasti. To ću kasnije pokušati pokazati na nekim primjerima.

Malo prije sam naveo da su naši preci na samome početku zakazali jer im je duh bio slab, jer nisu imali dovoljno znanja i iskustva da sačuvaju ono što im je bilo dano od Boga. No postavimo pitanje: radi čega mi zakazujemo? U prvom dijelu mojih razmišljanja sam ustvrdio da čovjek nema još sposobnosti naslijeđivanja stečenih iskustava svojih predaka, nego da sam mora za vrijeme relativno vrlo kratkoga života učiti od početka. Isto je tako i sa strahom. Nije dokazano da se strah nasljeđuje, ali se događa da pojedine osobe naginju simptomima straha. Za vrijeme trudnoće dijete u majčinoj utrobi osjeća i proživljava sve ono što proživljava i majka. Ako je majka izložena stresu i nepogodama, i dijete na to reagira s nemirom i reakcijama što se danas dade lako ustanoviti.

Pri samome činu poroda dijete doživljava pravi šok kada mijenja naglo, nasilno, toplu i ugodnu majčinu utrobu s bolom, hladnoćom i potpunom nesposobnošću da se od bilo čega brani. Sjetimo se definicije straha koja govori o „stezanju, uskoći, ugroženosti”. No, mi s porođajem već dobivamo onu pozitivnu stranu straha koji nam je nedvojbeno potreban za razliku od Adama i Eve koji ga nisu imali, jer nisu bili rođeni nego stvoreni.

U svojem ranom dječjem razvoju dijete ponajviše sakuplja i doživljava negativna iskustva. Sa sakupljanjem tih iskustava usko je vezan i osjećaj straha. Svako loše iskustvo ima za posljedicu bol, neugodan osjećaj, kaznu ili sram. Drugim riječima, u mladoj ličnosti se nagomilavaju sve moguće vrste i oblici strahova koji u kasnijem životu mogu dovesti do kobnih posljedica.

Ako određena ličnost ne posjeduje dovoljno duhovne snage da sama prebrodi sve prepreke za vrijeme sakupljanja pozitivnih i negativnih iskustava ili ako u blizini nisu druge ličnosti (roditelji, učitelji i drugi) koji će joj pomoći u prorađivanju stečenih strahova, ta ličnost se na svome putu više neće usuditi sakupljati bilo kakva iskustva, jer će se bojati bola, srama, kazne itd. te će se početi pov-

Dr. Berislav Tomac

(nastavak u sl. broju)

Prodaje se nedovršena kuća (prizemlje, dva kata i potkrovlje) u blizini Splita (pokraj hotela „Lava”). Informacije: Marija Pavc, Am Eisernen Schlag 61, 6000 Frankfurt/M. 50, tel.: 069/513395.

Ispravak

U „Vodiču” koji je izdao Naddušobrižnički ured za 1987/88. godinu netočno je naveden **pozivni broj telefona** Hrvatske katoličke misije Essen. Pozivni broj misije Essen glasi: **0202**, a ne 0211, kako je u „Vodiču” naznačeno.

Da djeca ne gladuju!

Jedna naša gospođa iz Höchst, misija Frankfurt, darovala je prije Božića 100.- DM za gladno dijete. Novac je poslan u afričku župu (Rwanda) koju vodi hrvatski misionar **Mirin-Mirko Grgat**. Po primitku pisma s tim novčanim prilogom misionar Grgat piše: „...Velika Ti hvala za onaj dragocjeni dar koji si poslao. Gospodin neka Ti stotruku naplati! Odmah sam tim novcem kupio sto kilograma graha i deset litara ulja za pet siromašnih obitelji. O koliko je divnih blagoslova primila gospođa koja je taj novac namijenila za gladnu djecu.”

Opće je mišljenje da se djeca i vjernici smrti najmanje plaše

NAŠI (DARMSTADTSKI) POKOJNICI

Janja Mišetić

17. siječnja 1988. preminula je u Darmstadtu **Janja Mišetić**. Požar ju je zatekao u snu. Jako je brzo ugašen, ali gusti dim je ugušio još jaki zdravi život.

Pokojna Janja žurila je, uvijek žurila, darivati, „plaćati” Mise za pokojne bez obzira jesu li rodbina, znanci ili prijatelji, jesu li davno preminuli ili zadnjih mjeseci – među kojima bijaše upravo i njezina majka.

Janja Mišetić bila je „žena jaka tijelom, a još jača duhom”

Žurila je, baš kao da je znala datum svoga prijelaza u vječnost. Naša Janja bila je vjernica praktičnog kršćanskog života. Očitovala je svoj kršćanski stav životom i riječju svakom s kime god se sastala. Što su apostoli i evanđelisti zabilježili o prvim kršćanima to su brojni doživljavali od Janje kroz ovih dvadesetak godina njezine pripadnosti našoj župskoj zajednici u Darmstadtu.

Kao da je htjela ponijeti sav teret bližnjih na svojim kršnim leđima.

Bila je utočište nezaposlenih, beskućnika, siromaha, bolesnika i osamljenika.

Poznata pod onom izrekom Svetoga pisma: „Žena jaka tijelom, a još jača duhom” – svi ma je pomagala, a sada sebi nije mogla pomoći. Tako ju je oslovio naš župnik Frano Bilokapić na pogrebnoj misi 20. siječnja u St. Fidelis-crkvi u Darmstadtu.

Sudjelovanje brojnih vjernika i pripadnika drugih vjerskih zajednica na oproštajnoj Misi, upravo u ovoj crkvi gdje je i sama bila neizostavno svakoga blagdana, svjedoči tko je bila ta žena! S velikim poštovanjem sudjelovala je na pogrebnoj misi nejmačka policija kod koje je Janja radila.

U tuđini nije imala bliže rodbine, a uz njen odar plakalo se kao svoj za svojima.

Pokojnica je avionom prevezena u domovinu i sahranjena u rodnoj župi Vitina – Hercegovina, a predstavnici ove župe: Petar Kolar i Zdravko Kulaš otpratili su pokojnu Janju na zemaljsko počivalište.

Marko Miljak

Pet dana poslije zaprepastio nas je još jedan tragični slučaj.

Naš župljanin **Marko Miljak** na putu prema rodnom kraju poginuo je u prometnoj nesreći kod Slunja.

Štiteći život svoje supruge koja je ostala teško ozlijeđena sam je bio žrtvom autobusnog udesa. Nisu uspjeli proživjeti niti punu godinu svoga braka zajedno.

Tu je zaista čovjek bez riječi. Ostaje vjera i nada u vječni život koji naši dragi pokojnici već žive.

24. siječnja naša župska zajednica okupila se u velikom broju na župsku Misu prikazanu za pokojnu Janju i pokojnog Marka. Molili smo i molimo Gospodara života i smrti da ožalošćeni roditelji i rodbina, a posebno njezina supruga, dožive utjehu vjere u onu puninu života koji nam je Krist svojim uskrsnućem zagantirao.

Ova župska zajednica u Darmstadtu i sada je potvrdila svoje jedinstvo i kršćansku zauzetost.

Ovim smo poučeni da Crkva – zajednica Isusovih vjernika – svoje članove uvijek prati, bilo da žive, bilo da umiru za puniji život. *NN*

Marko Miljak, tragično preminuli hrvatski gast-arbajter

SPAICHINGEN

Ponovljeno „Hoću” Bogu i sebi

Bilo je to davne 1962. godine, kada su zaručnici Anđa r. Jozeljčić i Mato Višnjić iz kovačkoga sela Očevije / Vareš u crkvi Bezgrešnog Začeca Marijina u Vijaci, selu ispod planine Zvijezde, izrekli pred predstavnikom Crkve prvo „Hoću” Bogu i sebi. Sigurno im je toga momenta srce jače udaralo, krv brže kolala, jer u sjeni nebeske Majke i po obredu sv. Crkve, dato obećanje, kroz sve nevolje ovozemnog života, treba održati i po njemu živjeti.

Mnoge su godine prošle, stvari se izmijenile, djeca već odavno gaze svoj vlastiti put, ali njih dvoje veže još uvijek ono što pod Zvijezdom čvrsto obećase. Poput svih naših „privremenika” uputili su se i oni u nepoznati svijet, kako bi sebi i djeci donekle osigurali bolju budućnost. Obećanja nisu zaboravili ni u ovoj zemlji, gdje se upravo do toga toliko ne drži.

Trebalo je to obećanje ponoviti, kako bi kćeri i sinovi – sada već plodovi toga prvoga obećanja – vidjeli i doživjeli taj znameniti čas, kada su njihovi roditelji tim činom skupa sa Stvoriteljem svega uvrstili i njih u plan života. Matan i Njuša – kako ih ovdje popularno zovu, odlučio se vlč. Ivicom Borićem, u crkvi sv. Josipa u Spaichingenu, kod euharistijskoga slavlja, nakon 25 godina – ponovno izreći „Hoću” Bogu i sebi.

Tako su te listopadske nedjelje, u sasvim drugom ambijentu, pred svojim kćerkama Mladenkom i Raulom te sinovima Mladenom i Josipom, jer je August bio službeno odsutan, ponovno odgovarali na uobičajena pitanja svećenika te obećali i dalje ljubav, vjernost i uzajamno pomaganje do groba.

S istom ozbiljnošću lica, kolanjem krvi i udaranjem srca, potpomognuti vječnom hranom – Krista – ovoga puta u sjeni Gospina zaručnika sv. Josipa, pred sakupljenim Božjim narodom te svojim najbližima izrekoše ponovljeno „Hoću” Bogu i sebi. Svi prisutni pratili su ovaj ponovljeni obred vjenčanja s posebnim zanimanjem, a vjerojatno je mnogima to bila živa zgoda za ispitivanje vlastitoga obećanja, naime stanja toga obećanja.

Matan i Njuša proslaviše ovu zgodu i na vanjski način, kod kuće i pred Crkvom.

Šljiva, vječni pratilac ovakvih i sličnih zgoda, podigla je raspoloženje na nivo koji odgovara slavlju, tj. prsnula je za tren, jer je i to znak davnih a sada obnovljenih obećanja.

S ovo nekoliko redaka vjernici naše misije sv. vlč. Ivicom Borićem, našim veselim svećenikom, koji sve to „usuri” pred Bogom, rodbina, znanci i prijatelji čestitaju Anđi i Mati 25-tu godišnjicu vjenčanja, a nebeske Zaručnike u čije su ruke i položili svoje obećanje molimo da ih i dalje vode, čuvaju, brane i paze na dobro svete Crkve i njihovih najbližih.

Marko Selak

CRTICE IZ ŽIVOTA NAŠIH ISELJENIKA

Vrtuljak fratra Massea

Pred socijalnim sudom sretnem našeg fra Luku, koji iza nedavne smrti subrata fra Grge sam samcat šeće sitnim koracima oko kuća. „A kud te tira tolka priša?“ upita me, stane pa zapali novu cigaretu. „Idem evo na sud“, odvratim nevoljko, „sve uzaludna muka, izgubljena parnica!“ On siše cigaru kao beba bočicu pa se smješka: „A koju vajdu čekaš od ljudskog prava? Pram pravdi Božjoj ono je čorbine čorbe čorba, čista lutrija – baš ka oni zvrk fra Massea!“

Obučena kao za veliku Misu, na drvenoj klupi već sjedi Milka, gleda zastrašeno oko sebe, jedva me prepozna. Više od 15 godina uz svog Štefa u Njemačkoj, najprije je čistila na crno, ali kad je Štef umro, uzela uz slabu udovičku penziju raditi s papirima. Kako su joj „vuni gor“ zbog premalo staža odbili vlastitu mirovinu, podigla Milka po savjetu neke Mikičke tužbu na socijalnom sudu.

Iza kratke rasprave veli mi sudac: „Objasnite gospođi Trušić da njezina stvar nema ni trunke nade. Za staračku penziju joj fali staža, a o invalidskoj renti su doktori posve drugog mišljenja. Neka dakle dobrovoljno povuče tužbu.“ Iako se na socijalnom sudu sve odvija mirno i familijarno, Milka dosad nije otvorila usta, valjda zaplašena crnom sudskom mantijom, ali kad je sad čula da bi morala povući tužbu, digne glas i počne mahati rukama oko sebe: „Gospon, a zakaj sem vturila Mikički sto markov da mi našampa vtužbu? Ja nič ne povlečim, neg iščem svoju pravicu, bogtibbon!“

U dvadeset godina posla po sudovima, gdje preko 90% tužitelja izgube pa onda gorko okrivljuju ne samo suca, koji navodno mrzi strance, a svi su, od tumača do pisarice, potplaćeni (tako neka više okolo: „Pojija mi Ladek renticu, Bog ga kaznija!“), vječno slušam ovu jadikovku kao sad iz Milkinih riječi, kao neko prastaro traganje našeg čovjeka za neostvarenom pravicom, od nesretnog Matije Gupca pa sve do naših dana. Kad je sud nakon tajnog vijećanja odbio tužbu, izađemo na ulicu. Na putu do misije pokušam joj sve to objasniti: mehanizam sudskog prava, rokove, razliku između Božje pravde i ljudskog prava – kao da govorim kineski, za Milku je sve to mačka u vreći! Onda ušutim, a svaki vodi dalje u srcu nijemi

razgovor. Kroz tvrdu purgersku glavu sigurno prolaze buntovne misli: „V prave sem, al sudci vsi oni gosponi se z manom sprdaveju!“

Negdje sam čitao da su sve presude i rješenja rezultati vrlo kompliciranog filozofskog postupka. Pri tome se mijesaju već unaprijed utvrđena mišljenja, razne predrasude i neproračunljivi osjećaji, kao voda i ulje, s logičkim idejama i pravnim analizama. Na sudu ne igra znatnu ulogu da li je netko stranac ili Nijemac, da li je pravedan ili nije. Ako imaš dobrog advokata, koji iz džungle zakonskih propisa izvuču odgovarajući paragraf – kao čarobnjak zeca iz šešira – onda si na konju.

Prije nego uđemo u mirnu ulicu naše misije, probam Milku još jednom smiriti: „Da vi, Milka, ne biste uzalud tjerali mak na konac, pa jurili za pravicom, ispričat ću vam jednu basnu iz Kine. Dvije mačke našle oveći komad sira, ali, kako ga nisu znale pravedno popoloviti, zamole učenog majmuna da im ga pošteno podijeli. Majmun prelomi sir u dva dijela, ali kako mu se jedna polovica činila veća od druge, odgrize on dobar komad od većeg dijela. Ali sad je onaj drugi dio bio veći od prvog. Grizi lijevo, grizi desno, pojeo lukavi majmun njihov sir do posljednje mrvice.“ Milka se snebiva i krsti: „A kaj me oni, gospon, držiju kak majmunicu?“ Smirujem je. „Naprotiv, ti si bedasta mačka, a majmun to je ljudska pravica – sud, advokati, Mikička, mali i veliki paragrafi – koja uvijek na koncu vuče korist iz tvoje tvrdoglave potražnje za pravicom!“

Kad smo stigli u misiju, u dvorištu dječjeg vrtića sjede na proljetnom suncu Luka i Jure, boca vina pred njima. „Jest ovi moj fra Luka odveć zanečišćuju zrak svojim vičnim cigarama“, smije se fra Jure, kad smo spomenuli Milkinu parnicu, „al ti je on pravo bija reka: jedno je pravda Božja, a drugo je pravosuđe, to su ti dva para opanaka!“ Fra Jure mahne sestri i ona nam donese dvije čaše. Milka popila gutljaj, obrisala rukom usta pa se razgaktala kao kokica: „Ovaj gospon tolmač mi prepovedaju nekaj z mačkami i z majmunom, kaj ga vrage razme?“

Dok sjedimo i na suncu pijuckamo, mislim u sebi: „Ljudska pravda! Zar je pravedno da mnogi pametni ljudi u životu moraju slušati glupane? Ili da lukave lijenčine sve posjeduju – pare, ugled, vilu na moru – a mi koji krampamo

od zore do mraka jedva vežemo kraj s krajem? Je li pravedno da nas ovdje u tuđini vječno nazivaju 'Ausländer', a u domovini nam se još rugaju da smo Jugošvabe?“

„Ajd, stara Milkušo“, prekine fra Jure moje tamne misli, „da ti ispričam onu komičnu zgodu iz života svetog oca Frane, koji se nekoć na putu po Italiji naša srid trostrukog raskršća: jedan put vodija u Sienu, drugi u Arezzo, treći prama Florenci. Upita ga njegov pratilac fra Masseo: Kako ćemo saznat Božju volju i pravac puta? A veseljak Frano mu naloži: Moj fra Masseo, daj se ti okreni parput oko sebe, ka diči vrtuljak il zvrk, pa u kom pravcu staneš, ondi ide naš put po Božjoj volji. Fra Masseo se čudi, al se zavrti i stane. Tako ih, ka na lutriji, odveja vrtuljak u Sienu.“

Milka zinula pa nas gleda po redu. „A zakaj su oni frater Matej nak zvrkali in se zavrteli, kak pijani mužek kleti?“ Fra Jure raširi ruke prema nebu: „Zato jer Božju volju i ljudsku pravicu niko ne sfaća svojim razumom, neg se moraš oslonit na onu staru: Čovik snuje, a Bog određuje! Cila ljudska pravda, svi sudovi, komična je mašina. Ko može otkrit Božje planove? Milkice moja, pune pravde ima samo u Boga, a ovdj na svitu se sluti samo njena sjena, ka dim u zrcalu, što veli sveti Pavao.“

Milki su fra Jurine riječi o Božjoj pravdi kapale kao med u srce, a vječna ljudska čežnja za pravicom ugrije joj dušu i tijelo. Raskopča zimski kaput pa sjede blažena s čašom u ruci, gledajući fra Luku s cigaretom i nasmijano široko lice fra Jure: „Tak, ima odveć škofof z mitrom i zlatnim kaležom al drvenim srcem, al ima vendar i fratrov kak naš Jure, s drvenim kaležom al sa zlatnim srčekom!“

Onda ustane, pokupi svoje prnje, s tračkom nade u srcu, da će ipak jednom u Bogu naći cijelu pogaženu pravicu. „Ali, reci mi, Milkušo, još ovo“, zaustavi je fra Jure, „ako ti ovdj u tuđini tako teško ide, zašto se ne vratiš kući?“ Ona ga pogleda kao glupo dijete. „Gospon fra Jure, ja sem tu tak bogec, al da grem međ još veće bogce? Naj, gospon, to pak ne!“

Ivo Hladek

„Ne izjednačujte se s ovim svijetom!“

Tijekom cijele godine, a posebno u pokladno i nikolinjsko vrijeme, u našim je misijama živo, veselo i zanimljivo. Nema monotonije. Organiziraju se različite priredbe, seminari, predavanja; nastupaju misijski orkestri, pjevački zborovi, folklorne grupe; daju se igrokazi i slično. Naš svijet rado dođe, i to u velikom broju, na te i takve susrete.

U posljednje se vrijeme sve više čuje i čita o nastupima domovinskih estradnih umjetnika u našim misijama. Te nastupe pjevača, obično lake glazbe, organiziraju te iste misije. I na te koncerte dolazi naš vjernički svijet, prije svega jer ga poziva njegova misijska zajednica koja je u tim slučajevima stvarni menadžer.

Susretne me ovih dana jedan hrvatski intelektualac koji pomnivo prati te koncerte te mi poprilično ljutito izbroji nekoliko stvari koje bilježim onako kako mi ih je priopćio. Po njegovu mišljenju te bi nastupe trebalo svesti na minimum ili čak „prekrižiti“. Svoj je stav ovako opravdao: prva i temeljna zadaća svake misije je navještanje evanđelja i pastoriziranje. Koncerti domovinskih „idola“ ne pomažu ostvarenju te zadaće. Njihovi izvođači u najvećem broju slučajeva ne prekoračuju crkvenog praga, zna se da neki

imaju više brakova iza sebe i zna se da se prije nekoliko godina nisu usuđivali nastupati u našim misijama zbog poprilično poznatih razloga. Danas kad se situacija u tom pomalo promijenila i kad je besparica i njih pritiskla, evo ih koliko hoćeš i na misijskim pozornicama da bi zaradili koju devizu. To im omogućuju misije traženjem dvorana, prodajom ulaznica, smještajem umjetnika. Je li to posao, upita me, župe, Crkve u malom. I nastavi: koje se to i kakve pjesme nude našem vjerničkom svijetu, koliko ga oplemenjuju, uzdižu? On se boji da će uskoro i domovinski nogometni prvoligaši, ragbijaši, košarkaši, boksači, u organizaciji naših misija, doći „zabavljati“ naše radnike „privremeno zaposlene“ u inozemstvu. Svaku svoju točku završavao je pitanjem: čemu to? Reče da njemačke župe tako nešto nikada ne čine. Na kraju me upozori na riječi apostola Pavla: „Ne izjednačujte se s ovim svijetom“ ni kao pojedinci, ni kao zajednice.

Ne dijelim to mišljenje, no njegovo me je razmišljanje ozbiljno zamislilo.

Odgovorio sam mu da u našim misijama i u našoj domovini ima sastava, dramskih grupa i pjevača koji bi bili u stanju unijeti puno više kršćanskog

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-Walldorf

Postvertriebsstück D 2384 E Gebühr bezahlt

**ZZ ZIVA
ZAJEDNICA**

Herausgeber:

**Kroatisches
Oberseelsorgeamt
in Deutschland**

6000 Frankfurt a.M. 50

An den Drei Steinen 42, Tel. (069) 54 10 46

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić

Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija

Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić,
Stanka Vidačković,
p. Stjepan Maleš

Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina

Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der
Stadtparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf 2

Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf 1

duha i prave radosti u koncertne dvorane, u duše našeg iseljenog svijeta. Mene je njegovo razmišljanje, kažem, zamislilo. Nadam se da ni zitatelje neće ostaviti ravnodušnima. Ignacije Vugdelija

Ein großes Familienfest

Mehr als 1200 Kroaten feierten ihr Folklore-Festival

FRANKFURT A.M. Mit der linken Hand stützt sich der Mann am Klavier ab, mit der rechten dirigiert er den Chor auf der Bühne, während sich das Publikum von den Plätzen erhebt und lautstark die „kroatische Volkshymne“ mitsingt. „Dona, don, mit Willen haben überall der Welt verkündet, daß Kroaten ihr Volk lieben“, klingt es von den 1200 Besuchern des zweiten kroatischen Folklore-Festivals im Bürgerhaus Nordweststadt.

Die rund 320 000 Kroaten sind in mehreren katholischen Missionen in der Bundesrepublik organisiert, aus denen am Wochenende 20 Amateur-Jugendgruppen in die Nordweststadt kamen. Die Pflege des kulturellen Erbes fernab der Heimat und das Vermitteln an die jüngere Generation sind die Hauptaufgaben der religiösen Missionen. Doch soll dieses Fest auch zum gegenseitigen Verständnis der Völker beitragen, wie Pater Bernard Dukić, als Oberseelsorger zuständig für die Kroaten im Bundesgebiet, betont.

Die Stimmung im Bürgerhaus gleicht eher einem großen Familienfest, viele Besucher haben Freunde und Bekannte mitgebracht. Sie alle strömen vom Eingang hinauf zum Bühnensaal, und in all diesem Gedränge wirken die Jugendlichen in ihren Trachten wie helle Farbtupfer.

Während das Publikum anhand der Eintrittskarten seine Plätze sucht, herrscht in den Umkleidekabinen reger Betriebsamkeit. Auf seinen Schiffkehlchen prüft ein junger Mexikaner noch einmal seinen Auftritt, und Peter Marković schaut bei seiner Folklore-Gruppe aus Stuttgart genau darauf, daß alles paßt und sitzt. „Die Kostüme sind entweder

aus Seide oder Seide“, erklärt er und legt hinzu, daß alle in Handarbeit hergestellt wurden.

Die Preise für eine Tracht liegen zwischen 200 und 500 Mark und „sie kommen ohne Ausnahme aus Kroatien“. Mittlerweile ist seine Gruppe umgezogen, an den schwarzen Stiefeln der Jungen klapern die Metallhebellen im stampfenden Rhythmus, zu dem sich die Mädchen in ihren bunten Röcken bewegen. Genau beobachtet Petar Marković die letzten Proben seiner Gruppe mit ihrem „Bunjevac“, einem kroatischen Stiefeltanz, der von feurigen Tönen aus dem Akkordeon begleitet wird.

Die Aufführungen der 20 Folklore-Gruppen werden von einer Jury bewertet, in der sich Jura Mirovan vom Kroatischen Nationaltheater aus Zagreb sitzt. Für den Choreographen „sind vor allem Originalität und Kreativität der einzelnen Tänze für die Bewertung entscheidend“.

Außer dem künstlerischen Inhalt zeugen die einzelnen Darbietungen auch von der geschichtlichen Tradition Kroatiens. Der Tanz „Glamoc“ von der Frankfurter Folkloregruppe kommt aus Bosnien und wird ohne musikalische Elemente dargestellt. Denn, vor dem Hintergrund der Türkenherrschaft war es den Kroaten ab dem 15. Jahrhundert verboten, offen ihre Kultur zu leben. Dabei verständigen sich die Tänzer bis heute nur mit leisen Zusehen, wie sie es seit Generationen getan haben.

Die Jury hat nun die Qual der Wahl, aus den 20 Gruppen sollen für die Teilnahme an der Welt-Olympiade zu nominieren, an der außer den Siegern aus Ludwigshafen auch die Frankfurter Tänzer teilnehmen werden.

TANZE AUS DER KROATISCHEN HEIMAT, wie sie diese Essener Gruppe zeigt, bot das zweite kroatische Folklore-Festival den 1200 Gästen im Bürgerhaus Nordweststadt. Mit ihren bunten Kostümen und der mitreißenden Musik gaben die Tänzer dem schlichten Bühnensaal ein exotisches Ambiente. (Die FR Bild, Oest)

Frankfurter Rundschau • Donnerstag, 11. Februar 1988

Vieš od 600 hrvatskih folklorša iz 15 misija nastupilo je na 2. festivalu folklor hrvatske katoličke mladeži u Njemačkoj. Über 600 kroatische Jugendliche aus 15 Missionen nahmen am 2. Folklorefestival in Frankfurt teil.